

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lapsuuden kiintymyssuhteen merkitys vanhemmuuteen

Oksanen, Mia

2017 Laurea

LAUREA Laurea-ammattikorkeakoulu
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Lapsuuden kiintymyssuhteen merkitys vanhemmuuteen

Oksanen Mia
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Oksanen Mia

Lapsuuden kiintymyssuhteen merkitys vanhemmuuteen

Vuosi 2017 Sivumäärä 48

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää lapsuudessa omaksutun kiintymyssuhteen merkitystä omaan vanhemmuuteen. Tavoitteena oli tuottaa tietoa vanhemmuuden sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukemiseksi.

Opinnäytetyö toteutettiin systemaattisena kirjallisuuskatsauksena. Kirjallisuuskatsaus rakentui tutkimuksen tarkoituksen ja tutkimustehtävän määrittämisestä, kirjallisuushausta ja aineiston valinnasta, alkuperäistutkimusten laadun arvioinnista, aineiston analyysistä ja tulosten raportoinnista. Alkuperäistutkimusten tiedonhaku suoritettiin kevään 2017 aikana ProQuest Central ja EBSCOhost tietokannoista. Tämän lisäksi tutkimuksia haettiin Tampereen yliopiston TamPub julkaisuarkistosta. Alkuperäistutkimusten valinta tehtiin ennalta määriteltyjen sisäänottokriteerien perusteella. Yhteensä katsaukseen valikoitui seitsemän alkuperäistutkimusta. Aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittivat, että lapsuudessa koettu laiminlyönti, kaltoinkohtelu ja väkivalta ovat yhteydessä vanhemman ja lapsen väliseen heikentyneeseen vuorovaikutukseen, raskausajan ja synnytyksen jälkeiseen masennukseen ja epävarmuuteen liittyen omiin kykyihin vanhempana. Lisäksi lapsuudessa koettu väkivalta lisäsi vanhemman riskiä syyllistyä oman lapsensa pahoinpitelyyn.

Neuvolat ovat merkittävässä asemassa lapsiperheiden kanssa työskennellessään. Vanhemmuuteen kasvun tukeminen raskausaikana ja lapsen synnyttyä on yksi neuvolan tärkeimmistä tehtävistä. Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että vanhempien oman kiintymyshistorian käsittelyllä, lapsuuden kokemuksista keskustelemalla, varhaisen vuorovaikutuksen havainnoinnilla sekä vanhemman mentalisaatiokyvyn tukemisella voidaan edistää lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta ja turvallista kiintymystä. Konkreettisia keinoja ovat esimerkiksi ylimääräiset neuvolakäynnit ja ennaltaehkäisevä perhetyö. Merkityksellistä on myös auttaa vanhempaa pitämään lapsi mielessä sekä vuorovaikutuksen tehostettu tukeminen joka käynnillä.

Oksanen Mia

The Meaning of Childhood Attachment Relationship for Parenthood

Year	2017	Pages	48
------	------	-------	----

The purpose of this thesis was to find out the significance of childhood attachment relationships on later parenthood. The aim was to produce information that could be used to support parenthood and parent-child interaction.

This thesis is a systematic review. The review consisted of specifying the purpose of thesis and question, identifying relevant literature, assessing the quality of the literature, analysing the data and reporting the results. Data was collected in the spring of 2017 using databases ProQuest Central and EBSCOhost. In addition, data was sought from published studies of TamPub provided by the University of Tampere. The original studies were selected on the basis of predetermined inclusion criteria. Seven original studies were included in the review. Data was analysed via inductive content analysis.

The results of the review showed that childhood neglect and abuse are related to impaired parent-child interaction, prenatal and postpartum depression and uncertainty as a parent of the parent's own parenting abilities. In addition, the risk of potential child abuse increased if the had suffered childhood abuse themselves.

Maternity and child health clinics are key factors in working with families with children. Supporting the parents' growth to parenthood during pregnancy and after the child is born is one of their most important tasks. From the result of the thesis it can be deduced that handling parents' own history of attachment, discussing about childhood experiences, observing early interaction and supporting the parent's reflective function could strengthen parent-child interaction and secure attachment. Concrete ways are example extra clinics visits and preventive family work. Meaningful is also to help parents to keep the child in mind and enhanced support of interaction every visit.

Keywords: Parenthood, early interaction, attachment, mentalization

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Vanhemman mentalisaatiokyky turvallisen kiintymyssuhteen perustana	7
2.1	Lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus.....	7
2.2	Mentalisaatio ja reflektiivinen kyky	8
2.3	Vuorovaikutuksesta kiintymyssuhteeksi	10
3	Vanhemmuus kiintymyshistorian näkökulmasta	13
4	Terveystenhoitaja lapsiperheen tukena neuvolassa	15
5	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä	17
6	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmetodina	17
7	Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen toteutus	18
7.1	Aineiston haku ja valinta	18
7.2	Aineiston laadun arviointi	22
7.3	Aineiston analyysi	22
8	Tulokset.....	25
9	Pohdinta	29
9.1	Tulosten tarkastelu	29
9.2	Luotettavuus ja eettiset kysymykset	31
	Lähteet	33
	Kuviot..	36
	Liitteet.....	38

1 Johdanto

Lapsuudessa omaksutulle kiintymystyypille ominaiset mielenmallit vaikuttavat niin ajatteluun, tunne-elämään kuin ihmissuhteisiinkin läpi koko elämän, ja ne aktivoituvat myös tärkeissä siirtymävaiheissa, kuten vanhemmuuteen kasvaessa. Valmistautuessaan tulevaan rooliinsa vanhempana sekä äiti että isä usein pohtivat omia lapsuudenkokemuksiaan ja suhdettaan omiin vanhempiinsa. Tämän myötä muodostuu mielikuva siitä, millainen vanhempi haluaisi itse olla omalle lapselleen. Vanhempien ja vauvan välinen varhainen vuorovaikutus herättää vanhemman omat varhaiset kiintymyssuhteeseen liittyvät käyttäymismallit. Mikäli vanhemman oma kiintymyssuhde on ollut turvallinen, muistot koetusta lapsuuden huolenpidosta tukevat ja rikastuttavat omaa äitiyttä ja isyyttä. Lapsuuden turvaton kiintymyssuhde sen sijaan voi ilmetä heikentyneenä vanhemmuuden kykynä. (Punamäki 2011, 92, 112.)

Vanhemman mentalisaatiokyky on keskeinen tekijä vauvan ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa. Vanhemmuudessa mentalisaatiokyvyllä tarkoitetaan vanhemman kykyä pohtia lapsensa kokemuksia, tarpeita, ajatuksia sekä tunteita tavallisessa arjessa sekä myös niiden yhteyttä omiin kokemuksiin vuorovaikutussuhteessa. Kehittyneen mentalisaatiokyvyn myötä vanhempi kykenee tulkitsemaan vauvansa viestejä oikein sekä vastaamaan viesteihin ajoissa. Mentalisaatiokyvyn on todettu olevan yhteydessä positiiviseen vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, turvallisen kiintymyssuhteen muodostumiseen sekä myönteiseen kognitiiviseen ja tunne-elämän kehitykseen. (Kalland 2014; Pajulo, Salo & Pyykkönen 2015.)

Äitiys- ja lastenneuvolalla on tärkeä rooli vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukemisessa. Neuvolapalveluiden sisällöstä säädetään terveydenhuoltolaissa (1326/2010). Lain 15§:n mukaan neuvolapalveluihin tulee muun muassa sisältyä lapsen terveen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta ja vanhemmuuden sekä perheen muun hyvinvoinnin tukeminen.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää systemaattisen kirjallisuuskatsauksen keinoin lapsuudessa omaksutun kiintymyssuhteen merkitystä omaan vanhemmuuteen. Tavoitteena on tuottaa tietoa vanhemmuuden ja varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseksi neuvoloille sekä muille lapsiperheiden parissa työskenteleville tahoille. Opinnäytetyön toimeksiantajana on Porvoon kaupungin äitiys- ja lastenneuvola.

2 Vanhemman mentalisaatiokyky turvallisen kiintymyssuhteen perustana

2.1 Lapsen ja vanhemman välinen varhainen vuorovaikutus

Varhaisella vuorovaikutuksella tarkoitetaan vanhemman ja vauvan välistä kommunikointia vauvan kahden ensimmäisen elivuoden aikana (Pesonen 2010). Lapsi on syntymästään lähtien valmis vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa hänen oma identiteettinsä kehittyy. Vanhempien keskeisenä tehtävänä voidaankin ajatella olevan avoimen, turvallisen ja vastavuoroisuuden perustuvan suhteen luominen oman lapsensa kanssa. Vauva viestii ensisijaisesti tunteillaan. Vanhemman tulisi kyetä osoittamaan lapselle ymmärtävänsä tämän tarpeita ja viestejä jakamalla vauvan tunnetiloja. Mikäli vanhempi ei kykene tavoittamaan vauvan tunneilmaisun taustalla olevia tarpeita, voi se aiheuttaa vauvalle hämmennystä. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 32.)

Toimiva vuorovaikutus vauvan ja vanhemman välillä vaikuttaa myönteisesti lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen kuten aivotoimintaan, kognitiiviseen ja sosioemotionaaliseen kehitykseen sekä somaattiseen terveyteen (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 32-33). Lapselle rakentuu mielikuva siitä, että hän on hyvä, hänen tarpeensa ovat vanhemmille tärkeitä ja maailma on hyvä paikka. Lapselle kyseinen perusturvallisuuden ja luottamuksen kokemus kehittää empatiakykyä ja heijastuu lisäksi myös lapsen myöhempiin ihmissuhteisiin. Se luo pohjan terveelle itsetunnolle ja minäkuvan kehittymiselle. (Ritmala ym. 2010, 100.)

Hermanson (2012) kuvailee varhaista vuorovaikutusta normaalitilanteessa vanhemman toiminnan kautta: Vanhempi hakee yhteyttä lapseen ottamalla katsekontaktia, läheisyydellä, lempeä sävytteisellä puheella sekä pyrkimyksenä ymmärtää lapsen ilmaisemia tarpeita. Vanhemman vuorovaikutuksen kautta lapsi oppii ajan myötä myös itse vastaamaan viesteihin katsein, ääntelyin ja hymyin. Toimivan vuorovaikutuksen myötä vanhempi kokee mielihyvää lapsestaan ja keskinäisestä yhteydestä sekä on itse emotionaalisesti saatavilla. Lapsen luottamus ympäristöön kompensoituu vanhemman kykyyn liittyen vastavuoroisuuden ja toiminnan ennustettavuuteen. Lapselle syntyy kokemus siitä, että vanhempi sekä ymmärtää että hyväksyy hänen tarpeensa ja tunteensa. Tämä lisää lapsen uskallusta ilmaista itseään myös muille ihmisille. Lapsen omien tarpeiden ja tunnetilojen ymmärtäminen kehittyy. Tämä on yhteydessä lapsen myönteisen itsetunnon kehittymiseen. (Hermanson 2012.)

Kolme ensimmäistä ikävuotta ovat merkitykselliset niin psyykkisen kuin fyysisenkin kehityksen kannalta. Näiden ensimmäisten vuosien aikana muodostuu ihmisen persoonallisuuden perusrakenne. Varhaislapsuuden kokemukset muodostavat pohjan myöhemmälle kehitykselle ja nämä kokemukset vaikuttavat myös aikuisuuteen. Teoria tästä perustuu kehittyneelle aivotutkimukselle. Aivokuvantamisen avulla on kyetty osoittamaan, että varhaiset kokemukset hoivasta vaikuttavat aivojen toimintaan, aktivoivat joitakin yhteyksiä sekä sammuttavat

toisia. Pienen lapsen aivot ovat hyvin plastiset ja vasta muotoutumassa. Aivojen välittäjäainesysteemi on erittäin joustava ja muutoksille altis. Tämä systeemi vaikuttaa kaikkeen ihmisen toimintaan ja muuttuu pysyvästi kokemusten vaikutuksesta. Varhaiset hoivakokemukset ohjelmoivat aivot toimimaan tietyllä tavalla. Esimerkiksi yksinjäämiseen liittyvät kokemukset saattavat aiheuttaa lapsessa pelkoa ja turvattomuuden tunnetta, joka välittää aivoille tiedon olla varuillaan. Aivot vastaavat saatuun tietoon stressireaktiolla. Aikuisilla tämä reaktio menee ohi turvallisuuden palatessa. Pienellä lapsella sen sijaan muutos aivojen välittäjäaineiden toimintaan on pysyvä. Huonot varhaiset kokemukset siis toisinsanoen ohjaavat aivoja toimimaan uudella tavalla, kuten olemaan jatkuvassa hälytysvalmiudessa. Hyvät kokemukset sen sijaan aktivoivat aivoja vastaanottamaan sosiaalista vuorovaikutusta. (Keltikangas-Järvinen 2013, 20-23.)

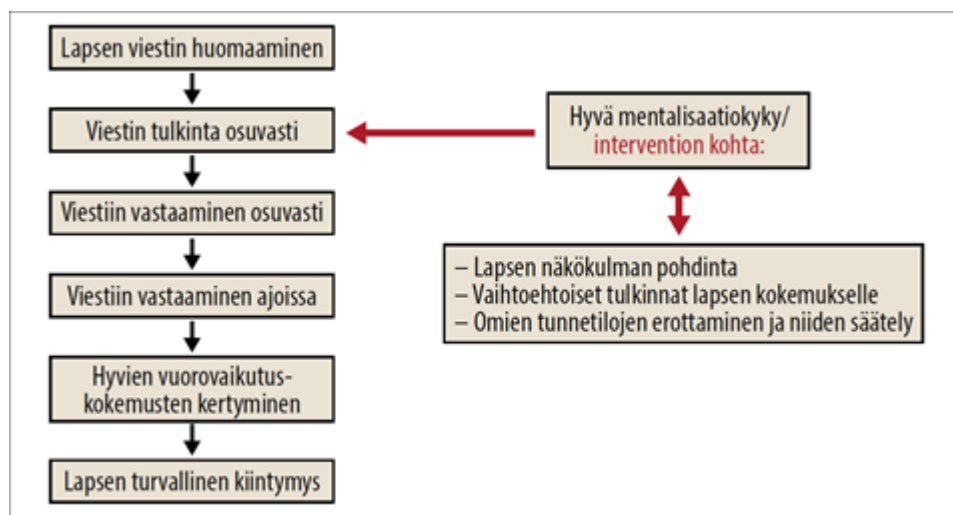
2.2 Mentalisaatio ja reflektiivinen kyky

Varhaisen vuorovaikutuksen yhteys turvallisen kiintymyssuhteen syntymiselle on kiinnostanut tutkijoita pitkään. Ainsworthin ym. (1978) mukaan tärkeimpiä edellytyksiä tälle on vanhemman sensitiivisyys, millä tarkoitetaan vanhemman halua ja kykyä havaita lapsen viestejä sekä vastata niihin ajoissa ja oikealla tavalla. Sensitiivisellä vanhemmalla on kyky reflektoida, toisinsanoen peilata omia ja lapsen tunteita, sekä ymmärtää molempien tunteita, tarpeita ja haluja. Fonagy ym. (2002) sekä Pajulo (2004) yhdistävätkin sensitiivisen vuorovaikutuksen perusidean mentalisaation käsitteeseen. (Punamäki 2011, 112.)

Mentalisaatioteorian kehittämisen keskeisenä henkilönä pidetään psykoanalyttikko Peter Fonagya. Fonagyn artikkelissa *Thinking about thinking* (Fonagy 1991) hän kiteyttää mentalisaation kyvyksi pohtia sekä omia että toisten henkilöiden niin tietoisia kuin tiedostamattomiakin tunteita ja ajatuksia. Hän yhdisti mentalisaation käsitteenä mielen teoriaan, joka pohjautuu olettamukseen siitä, että toisen henkilön käyttäytymisen ja toiminnan takana on tietty motiivi, tavoite tai tunne. (Kalland 2014, 28.) Hyvän mentalisaatiokyvyn avulla yksilö kykenee säätelemään ja hallitsemaan omia tunnetilojaan, luomaan vakautta ihmissuhteisiinsa sekä edistämään perheen keskinäistä kommunikaatiota. Lisäksi sen on todettu vähentävän konflikteista mahdollisesti seuraavaa stressiä ja traumatisoitumista. (Pajulo, Salo & Pyykkönen 2015.)

Vanhemmuudessa mentalisaatiokyvyllä tarkoitetaan vanhemman kykyä pohtia lapsensa kokemuksia, tarpeita, ajatuksia sekä tunteita tavallisessa arjessa sekä myös niiden yhteyttä omiin kokemuksiin vuorovaikutussuhteessa. Fonagyn ym. (2012) mukaan merkityksellistä on erityisesti vanhemman kiinnostus lapsen mielen liikkeistä. Mentalisaatiokyvyn on todettu olevan yhteydessä positiiviseen vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen, turvalliseen kiintymyssuhteeseen, myönteiseen kognitiiviseen ja tunne-elämän kehitykseen kuin myös lapsen omaan mentalisaatiokykyyn. (Kalland 2014, 28; Pajulo, Salo & Pyykkönen

2015.) Kuviossa 1 on kuvattu vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Vanhemman huomattessa lapsen viestin, hyvä mentalisaatiokyky auttaa pohtimaan lapsen näkökulmaa, tekemään vaihtoehtoisia tulkintoja lapsen kokemukselle sekä erottamaan omat tunteet lapsen tunteista ja säätelemään niitä. Hyvän mentalisaatiokyvyn myötä vanhempi kykenee tulkitsemaan vauvan viestin oikein sekä vastaamaan siihen ajoissa ja oikealla tavalla. Tällä on myönteinen vaikutus niin vuorovaikutustaitojen kehittymiseen kuin myös turvallisen kiintymyssuhteen syntyyn. (Pajulo, Salo & Pyykkönen 2015.)

Kuvio 1: Vanhemman mentalisaatio, herkkyys vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ja intervention kohta. (Pajulo, Salo & Pyykkönen 2015)

Vanhemman mentalisaatiokyky ja kiintymys lasta kohtaan alkaa kehittyä jo raskauden aikana sitä mukaan kun mielikuvat vauvasta kehittyvät. Raskauden alkupuolella äiti usein kokee kohtuvauvan olevan osa itseään. Raskauden edetessä ja äidin tuntiessa vauvansa liikkeitä muotoutuu mielikuva vauvasta erillisenä yksilönä. Tämä vauvan yksilöllisyyden ja erillisyyden ymmärtäminen omine kokemuksineen ja niiden yhteys vanhemman omiin kokemuksiin voidaan nähdä vanhemmaksi kasvun ydintehtävänä. Lapsen liikkuessa äidin kohdussa ja isän tuntiessa lapsen liikkeitä vatsan päältä ja tämän reagoidessa tunnusteluun ja puheeseen, auttaa myös isää tavoittamaan ajatuksen lapsen erillisyydestä. (Kalland 2014, 30.) Raskauden aikana syntyvä suhde valmistaa sekä äitiä että isää vauvan kohtaamiseen ja tulevaan vanhemmuuteen (Ritmala, Ojanen, Sivén, Vihunen & Vilén 2010, 98).

Vanhemmuuden alkutaipaleella mentalisaatiokyky saattaa herättää vanhemman mielessä kysymyksiä siitä, minkä takia vauva käyttäytyy tietyllä tavalla, mitä vauva tuntee ja kuinka vanhemman tulisi vastata lapsen tarpeisiin. Näin ollen mentalisaatiokykyä voidaan ajatella myös myönteisenä uteliaisuutena, mielen avoimuutena ja tietoisena ponnisteluna vauvan kokemusmaailman ymmärtämiseksi. Tämä johtaa mielikuvien kehittymiseen myönteiseksi niin vauvasta kuin myös omasta kyvystä vanhempana. Huomionarvoista on myös ymmärtää

vanhemman vajavaisuus sen suhteen, että kaikkea ei voi ymmärtää eikä tietää. Tämä ei suinkaan ole negatiivinen asia, vaan auttaa vanhempaa korjaamaan tehtyjä virheellisiä tulkintoja. (Kalland 2014, 30-31.)

Vanhemman puutteellisen tai heikon mentalisaatiokyvyn on todettu olevan kytköksissä vakaviin varhaisiin traumakokemuksiin, hankaluuksiin elämänhallinnassa ja ihmissuhteissa, psyykkisiin ongelmiin sekä päihdeongelmiin. Lapsen mekaanisen kohtelun todennäköisyys kasvaa niiden vanhempien kohdalla, jotka ovat itse traumatisoituneet varhaisissa ihmissuhteissaan. Tästä seuraa tietynlainen kynnyksen eläytyä lapsen näkökulmaan ja mahdollisesti jopa sukupolvien yli siirtyvä turvattoman kiintymyssuhteen malli. Tällaisen turvattoman kiintymysmallin katkeaminen ja tai sen siirtyminen voidaan estää vanhempien mentalisaatiokykyä tukemalla. (Pajulo, Salo & Pyykkönen 2015.)

2.3 Vuorovaikutuksesta kiintymyssuhteeksi

Varhaiseen vuorovaikutukseen liittyvän tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä on yleensä pidetty kiintymyssuhdeteoriaa. Tämän teorian perusteella vauvalle kehittyä turvallinen kiintymyssuhde ensimmäisen elinvuotensa aikana edellyttäen, että vanhempi on johdonmukaisesti vastannut hänen osoittamiinsa tunteisiin sekä tarpeisiin koko tämän ajan. (Pesonen 2010.)

John Bowlby (1969, 1973, 1980) loi kiintymyssuhdeteorian perusteet. Hänen trilogiansa ”Attachment and Loss” pääajatuksena on, että lapsen kokema äidin ja äidin rakkauden menetys voivat olla vakava uhka ajatellen lapsen kehitystä. Hän korostaa vanhemman ja lapsen yhdenvertaista suhdetta, aikuisen jatkuvan hoidon merkitystä sekä kiintymyssuhteen syntyä henkiinjäämisen edellytyksenä. (Hautamäki 2011, 29-30.)

Kiintymyssuhdeteorian taustalla on Bowlbyn ajatus siitä, että tietyt psykoanalyysin periaatteet ovat yhteydessä tehtyihin havaintoihin eläinten leimautumisesta. Hänen mukaansa lapsen turvallisuuden tarve, pyrkimys pysytellä hoivaajan lähellä kokiessaan turvattomuutta sekä eroon joutumisen pelko ovat keskeisiä tekijöitä lapsen varhaisessa kehityksessä. Aikuisen läheisyyden ollessa vauvalle välttämätön, kiintymyssuhteen muodostuminen on ensisijainen prosessi, jonka käynnistymiseen riittävät vähäisetkin virikkeet. Tämänkaltaista aivojen kypsymistä kutsutaan kokemuksesta odottavaksi, jonka vastakohtana pidetään käsitettä kokemuksesta riippuva kypsyminen. Glaser (2003) on todennut, että kokemuksesta odottavaan kypsymiseen kuuluu se, että aivojen on saatava tarpeellinen määrä erilaisia kokemuksia tietyissä kehitysvaiheissa, jotta niiden häiriötön kehitys jatkuisi. (Sinkkonen 2004).

Hoivaajan ja vauvan välille syntyy siis toisinsanoen aina jonkinlainen kiintymyssuhde, oli se sitten turvallinen tai turvattomampi. Vauvoilla on kyky sopeutua hyvinkin erilaisiin ja moninaisiin hoivakokemuksiin. Tästä huolimatta pitkään jatkunut stressi ja varhaiset traumakokemukset vaikuttavat haitallisesti kehittyvään keskushermostoon. Lapselle on luontaista alusta asti pyrkiä jäsentämään kokemuksiaan sekä löytämään näistä syy-seuraussuhteita aistihavaintojen ja proseduaalisen muistin avulla. Vauvan ilmaistessa tarpeitaan itkemällä, äiti pyrkii vastaamaan lapsen itkuun. Sinkkonen kuitenkin nostaa rinnalle myös esimerkiksi alkoholisoituneen tai psyykkisesti sairaan äidin, jonka toiminnan arvaamattomuus lapsen kannalta vaikuttaa siihen, että nämä ketjut jäävät kehittymättä. (Sinkkonen 2004.)

Vauva ei ole kykeneväinen käsittelemään voimakkaita tunnetiloja, vaan tarvitsee hoivaajan rauhoittuakseen. Mikäli vauva kokee saavansa kaipaamansa tynnytystä hoivaajalta, hän uskaltaa näyttää tunteitaan myös myöhemmin. Ellei hoivaaja toimi näin vaan jättää sitä vastoin vauvan käsittelemään yksin tunnekuohuaan, vauva sulkeutuu ja oppii olemaan ilmaisematta tunteitaan. Kokemuksiensa perusteella vauva pyrkii toimimaan tavalla, jolla saa hoivaajan luokseen ja päinvastoin välttämättömään tapoja, jotka etäännyttävät hoivaajaa hänestä. Tämä toimii pohjana niin sanottujen työskentelymallien synnylle, jotka yleensä ohjaavat myös tulevaa käyttäytymistä ja toimintaa. Bowlbyn (1973) määritelmän mukaan lapsen työskentelymallin keskeisiä piirteitä ovat lapsen omat käsitykset siitä, miten aikuinen reagoi hänen viesteihinsä ja kuinka hyvä hän on hoivaajansa silmissä. (Sinkkonen 2004.)

Kiintymyssuhteiden luokittelu perustuu Mary Ainsworthin kehittämään vierastilanne - menetelmään (Strange Situation Procedure eli SSP). Kyseessä on menetelmä, jota hyväksikäyttäen voidaan tutkia, miten lapsi käyttäytyy tilanteessa, jossa hänen turvallisuutensa on uhattuna. Menetelmää hyväksikäyttäen Ainsworth löysi yhteyden vuoden ikäisen tapan toimia vierastilanteessa sekä varhaisten äiti-vauva hoivakokemusten välillä. Erot vauvojen käyttäytymisessä heijastavat kolmea eri tavoin jäsentynyttä kiintymyssuhdetyyppiä. Kiintymystyypit jaetaan turvalliseen kiintymystyyppiin sekä turvattomaan kiintymystyyppiin, joita on kahdenlaisia: välttelevästi kiintynyt ja ristiriitaisesti kiintynyt. (Silvén & Kouvo 2010, 74-76.) Myöhemmin löydettiin myös neljäs kiintymyssuhdetyyppi. Mary Main (1990) havaitsi, että jotkut lapset eivät ole löytäneet kasvuympäristöstään minkäänlaista kiintymysstrategiaa, johtuen sen kaoottisuudesta. Tällaista kiintymyssuhdetta kutsutaan jäsentymättömäksi. (Sinkkonen 2004.)

Turvallisesti kiintynyt lapsen tunteiden ilmaisu on avointa, sillä hänen kokemuksensa pohjautuvat siihen, että läheinen ihminen on ollut saatavilla tilanteen niin vaatiessa. Turvallisesti kiintynyt lapsi on kiinnostunut ympäristöstä ja kokemuksensa jakamisesta muiden kanssa. Erityisesti väsyneenä, nälkäisenä tai kun ympärillä tapahtuu liikaa uusia

asioita, lapsi osoittaa läheisyyden kaipuutaan. Tällöin lapsen ensisijainen tarve on hakeutua oman vanhemman luokse, eikä hän kelpuuta muiden ihmisten lohdutuksia. Vanhemman palatessa lyhyenkin poissaolon jälkeen, lapsesta huomaa tämän ilahtuneisuus tai helpottunut itku, mikäli hänen epävarma olonsa on kasvanut niin suureksi, että lapsen on sitä jo vaikea käsitellä. (Silvén & Kouvo 2010, 75.) Vanhemman sensitiivisyyttä pidetään edellytyksenä turvallisen kiintymyssuhteen kehittymiselle, millä tarkoitetaan vanhemman kykyä reagoida lapsen viesteihin johdonmukaisesti ja nopeasti. Vanhemman pyrkimyksenä on ymmärtää niitä tunteita ja lapsen tarpeita, jotka heijastuvat lapsen käyttäymiseen sekä toimimaan niiden mukaisesti. Turvallisesti kiintynyt lapsi on aikuisena tasapainoinen, avoin ja luottavainen. Lisäksi hänellä on paremmat edellytykset myönteisten ihmissuhteiden luomiseen. (Kauppi & Takalo 2014, 18.)

Välttelevästi kiintynyt lapsi ei ole saanut läheisyyttä samoissa määrin kuin turvallisesti kiintynyt, ja tästä syystä lapsen on täytynyt oppia luottamaan itseensä. Tällaisen välttelevästi kiintyneen lapsen kohdalla läheiset ihmiset ovat jättäneet lapsen selviytymään omin neuvoin ja lapsi on oppinut toimimaan itsenäisesti kohdatessaan epävarmuutta tai ahdistusta. Lapsi myös leikkii mielellään yksinään eikä hakeudu vanhemman luokse vaikka hän tuntisi ympäristöä tutkiessaan jonkin asteista epävarmuutta. Tosin hän saattaa toisinaan jakaa uuden kokemuksensa myös läheisen henkilönsä kanssa. Lapsi saattaa olla suostuvainen leikkiin itselleen vieraan ihmisen kanssa ja antaa myös vieraan lohduttaa itseään mikäli vanhempi ei ole saatavilla. Välitön läheisyys poissaolleen vanhemman palatessa ei ole lapselle välttämätöntä, eikä hän välttämättä ilmaise ilahdusta tämän kohtaamisesta. (Silvén & Kouvo 2010, 76-77.) Välttelevä kiintymyssuhde voi aikuisena tulla esille etäisenä, älyllistävänä tai erityisen pidättyvänä tapana suhtautua muihin ihmisiin (Kauppi & Takalo 2014, 19).

Ristiriitaisesti kiintyneen lapsen käyttäytyminen on riippuvaa. Tämä on seurausta vanhemman epäjohdonmukaisesta saatavilla olost. Lapsi ei kiinnostu uuden ympäristön tutkimisesta, sitä vastoin uusi tilanne sekä kokemukset saavat lapsen hätääntymään ja epävarmuuden kasvaessa edes vanhemman läsnäolo ei täysin helpota lapsen oloa. Lyhytkestoinenkin ero vanhemmasta saattaa saada lapsen täysin pois tolaltaan. Usein vieraan henkilön lohduttamisyritykset vain pahentavat tilannetta. Vanhemman palaaminen eron jälkeen herättää myös usein lapsessa ristiriitaisia tunteita. Sen sijaan, että lapsi hakeutuisi itse vanhemman luokse, hän saattaa odottaa vanhemman saapuvan hänen luokseen lapsen osoitettua tarpeensa. Vaihtoehtoisesti lapsella saattaa olla kova pyrkimys vanhemman syyliin ja toisessa hetkessä pois syylistä suorastaan vastustamalla vanhemman osoittamaa läheisyyttä. (Silvén & Kouvo 2010, 77.) Ristiriitainen kiinnittyminen voi heijastua aikuisiällä voimakkaina ja hallitsemattomina tunnekokemuksina sekä kyvyttömyytenä rauhalliseen ja luottavaiseen läheisyyteen tai parisuhteeseen toisen ihmisen kanssa (Kauppi & Takalo 2014, 19).

Jäsentymättömästä kiintymyssuhteesta käytetään myös nimitystä *organisoidun kiintymyssuhteen*. Kaupin ja Takalon (2014, 19) mukaan jäsentymättömässä kiintymyssuhteessa lapsi käyttäytyy ennakoimattomasti ja ristiriitaisesti. Vanhemman lähellä ollessa lapsi saattaa jähmettyä ollen kykenemätön hakemaan turvaa. On todettu, että jäsentymättömän kiintymyssuhde altistaa eniten myöhemmän elämän psyykkisille kehityksen häiriöille. (Kauppi & Takalo 2014, 19.)

3 Vanhemmuus kiintymyshistorian näkökulmasta

Vanhemmaksi tuleminen on iso muutos sekä naisen että miehen elämässä. Lapsen saamisen myötä vanhemmat joutuvat sopeutumaan uuteen elämäntilanteeseen sekä kohtaamaan sen mukanaan tuomat psykologiset, sosiaaliset ja filosofiset kehityshaasteet. Lisäksi äidin elämässä se merkitsee suuria biologisia muutoksia. Tutkimus on keskittynyt viime vuosiin saakka tarkastelemaan vanhemmuuteen siirtymistä äidin raskaudenaikaisen terveyden ja tulevan äidin ja lapsen välisen suhteen kannalta. Isyyteen valmistautumista ja vanhemmuuteen kasvamista on tarkasteltu suhteessa äitiin. Miehen antama tuki puolisolleen on koettu merkitykselliseksi. Sen on todettu rauhoittavan äitiä synnytyksen aikana sekä vaikuttavan myönteisesti varhaiseen vuorovaikutukseen lapsen kanssa, imetykseen sekä ehkäisevän synnytyksenjälkeistä masennusta. (Punamäki 2011, 95.)

Tällä hetkellä on varsin vähän tutkimustietoa niistä erityispiirteistä, jotka liittyvät äitiyden ja isyyden rakentumiseen. Isyyden identiteetin kehittyminen on tavallisesti äitiyden rakentumista hitaampaa. Tämän on selitetty johtuvan sekä biologisista että sosiaalisista syistä. Naisen siirtyminen äitiyteen ja kiintymyssuhteen luominen vauvaan alkaa jo raskauden aikana, sitä vastoin miehen kiinnostus tulevaa isyyttä kohtaan alkaa yleensä kasvamaan vasta raskauden loppupuolella, jolloin raskaus on tullut fyysisesti näkyväksi. Näin ollen varhaiset vanhemmuuteen liittyvät kokemukset syntyvät eri aikaan seurauksena vauvaan liittyvien mielikuvien ja kiintymyssuhteen muodostumisen eriaikaisuudesta. (Punamäki 2011, 96.)

Raskausaikana aktivoituvat vanhempien omaan lapsuuteen, vanhempiin sekä aikaisempiin kiintymyssuhteisiin liittyvät kokemukset ja muistot (Punamäki 2011, 96). Äidin kohdalla, riippuen äidin omasta varhaishistoriasta, mielikuvat saattavat olla ahdistusta tai pelkoa herättäviä. Äiti joutuu käsittelemään lapsuuttaan suhteessa omaan vanhemmuuteensa ja lapseensa. (Mäkelä, Pajulo & Sourander 2010.) Miehen myöhemmän isyyden ilmentymisen kannalta lapsuuden muistikuvat ovat merkityksellisiä. Myönteiset mielikuvat auttavat miestä sopeutumaan emotionaalisesti tulevaan isyyteen ja emotionaalinen kiintymyssuhde lapseen kehittyy. Sen sijaan negatiiviset lapsuuden kokemukset voivat erkaannuttaa miestä puolisostaan sekä ajatuksesta liittyen tulevaan isyyteen. (Punamäki 2011, 96-98.)

Lapsuudessa omaksutulle kiintymystyypille ominaiset mielenmallit vaikuttavat niin ajatteluun, tunne-elämään kuin ihmissuhteisiinkin koko elämän ajan. Mielikuvien voimistuminen auttaa kokemustiedon jäsentelyssä raskauden aikana ja varhainen vuorovaikutus oman syntyneen lapsen kanssa herättää vanhemman omat varhaiset kiintymyssuhteeseen liittyvät käyttäytymismallit. Mikäli vanhemman oma kiintymyssuhde on ollut turvallinen, muistot omasta lapsuuden huolenpidosta tukevat ja rikastuttavat omaa äitiyttä ja isyyttä. Turvattomalla kiintymyssuhteella sen sijaan on usein päinvastaiset vaikutukset. Välttelevästi kiintynyt vanhempi saattaa vähätellä vanhemmuutta ja kieltää itseltään sen mukanaan tuomat mahdolliset voimakkaatkin elämykset ja tunteet. Vanhemman oma tunteiden osoitus lasta kohtaan on vähäistä ja hän saattaa vähätellä lapselle tärkeitä kokemuksia. Ristiriitaisesti kiintynyt vanhempi liioittelee ja voimistaa kielteisiä tunteita ja stressaavissa tilanteissa saattaa unohtaa lapsen turvallisuuden tarpeet. Ristiriitaiset kiintymiskokemukset voivat johtaa vanhemman ennakoimattomaan ja hallitsemattomaan käytökseen. (Punamäki 2011, 112.) Pajulo, Pyykkönen & Karlsson (2012) käsittelevät katsauksessaan vanhemmuutta ja pienten lasten unhäiriöitä. Katsauksessa kuitenkin todetaan lapsuuden kiintymyssuhteisiin viitaten, että mikäli vanhemman omiin tarpeisiin ei ole lapsuudessa vastattu, saattavat lapsen tarpeet voimistaa vanhemman halua ylläpitää läheistä suhdetta lapseensa sekä toimia lapsen odotusten mukaisesti.

Vanhemman tapaan hoitaa lastaan vaikuttavat vanhemman omat kokemukset saamastaan huolenpidosta lapsuudessaan (Kouvo & Silvén 2010, 112). Käsittelemättömät ongelmat ja lapsuudenkokemuksista seuranneet traumat voivat hankaloittaa vanhempia ymmärtämään lapsen viestejä ja tarpeita. Lapsuudenkokemuksista esimerkiksi seurauksena oleva masennus, voi heikentää äidin ja lapsen välistä suhdetta sekä vuorovaikutuksellista käyttäytymistä. Fraiberg (1975, 1982) nimitti edellä mainittua tilannetta käsitteellä ”lastenkamarin haamut”. Tällaisessa tilanteessa vanhempi siirtää omia varhaisia käsittelemättömiä hoivakokemuksiaan oman lapsensa koettavaksi. Puhutaan tietynlaisesta toistamisesta, koska muistaminen on traumaattisuuden takia mahdotonta. Tällaisessa tilanteessa äiti kohtelee lasta oman äitinsä tavoin ilman siihen liittyvää tunnemuistoa. Vuorovaikutukseen liittyvien häiriöiden lisäksi tällaisella mekaanisella käyttäytymisellä on usein haitallinen vaikutus myös lapsen omaan kehitykseen. (Schulman 2011, 125, 127.)

Vaikka vanhempi kokisi oman lapsuuteensa kiintymyssuhteen olleen turvaton, hän voi toimia turvallisena kiinnittymisen kohteena omalle lapselleen. Edellytyksenä on, että hän on käsitellyt mielessään ne asiat, jotka hänen lapsuudessaan estivät turvallisen kiintymisen. Tämä edellyttää vanhemmalta kykyä säädellä omia tunteitaan suhteessa lapseensa, näkökulman muuttamisesta sekä menneisyyden hyväksymistä. Lapsuudesta jääneen trauman aiheuttajana on voinut olla esimerkiksi hyväksikäyttö, vanhemman hylkääminen, menetys, torjutuksi tuleminen tai pilkkaaminen. Vanhemman käsiteltyä oman kiintymyshistoriansa, hän

kykenee olemaan psykologisesti ja fyysisesti läsnä oman lapsensa kiintymistarpeen aktivoituessa ja säätelemään lapsen tunteita yhdessä lapsen kanssa. (Hughes 2011, 73-75.)

Vanhemmat voidaan jakaa autonomisesti ja ei-autonomisesti kiintyneiksi. Autonominen vanhempi arvostaa ihmissuhteitaan ja läheistensä kaipaamisesta ja tarvitsevuudesta kertominen on heille luontevaa. Autonomisuus ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanhemmilla olisi ollut vain myönteisiä kokemuksia lapsuudessaan, yhtä lailla omat vanhemmat ovat saattaneet olla välinpitämättömiä ja poissaolevia. Tärkeintä onkin heidän realistinen kykynsä käsitellä lapsuuttaan. Ei-autonomiset vanhemmat sen sijaan eivät koe lapsuudenkokemuksiaan tärkeiksi ja vähättälevät niiden merkitystä. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että vaikka omien vanhempien hoiva olisi ollut jollakin tavalla puutteellista, vanhemmat kokevat puutteellisen hoivan normaaliksi ja osaksi hyvää vanhemmuutta. He eivät näe lapsuuden laiminlyöntiään haitalliseksi omalle kehitykselleen, vaan kokevat niiden vaikuttaneet ainoastaan vahvistavasti. (Kouvo & Silvén 2010, 112-116.)

Mikkolan (2015) mukaan vanhempi peilaa itseään omiin vanhempiinsa, aikaisempaan toimintaansa ja myös muihin vanhempiin. Oma lapsuus koetaan merkittävänä tekijänä suhteessa omaan vanhemmuuteen. Lapsuuden kokemuksista oman vanhemmuuden suhteen ovat merkittäviä ne, jotka lisäsivät turvallisuuden tunnetta, saivat tuntemaan itsensä merkityksellisiksi sekä kokemukset, jotka liittyivät uuden oppimiseen. Kasvatustavat ja vanhemmuus voidaan siis käsittää myös sukupolvien perinteenä. Mikkola tuo analyysinsä perusteella esille myös sen, että kyseinen perinne ei välttämättä kuitenkaan siirry omaan vanhemmuuteen sellaisenaan. Omasta lapsuudesta ja omilta vanhemmilta opittu malli ei välttämättä sovi tai sitä ei haluta toistaa omassa vanhemmuudessa. Toisinsanoen vanhempi haluaa siirtää omille lapsilleen myönteiset kokemuksensa ja jättää negatiiviset kokemukset uusintamatta. Hän on oppinut mitkä keinot toimivat ja mitkä asiat ovat osoittautuneet haitallisiksi. (Mikkola 2015, 40-41.)

4 Terveystenhoitaja lapsiperheen tukena neuvolassa

Vaikka moni oppii isänä ja äitinä olemisen lapsen syntymän myötä, kaikki vanhemmat tarvitsevat tukea vanhemmaksi kasvamiseen, toimimiseen vanhempana ja oman lapsensa kasvattamiseen liittyviin asioihin. Siirtymävaiheessa vanhemmuuteen vanhempien mielenterveyden ja heidän pystyvyytensä tukeminen on merkityksellistä, sillä lapsen saamat varhaiset hoivakokemukset ja perhesuhteet vaikuttavat niin lapsen sosiaaliseen, kognitiiviseen ja kuin emotionaaliseenkin kehitykseen. Vanhemmat, jotka kokevat epävarmuutta ja huolta tulevasta vanhemmuudestaan, saavat tukea vanhemmuuteen äitiys- ja lastenneuvolan määräämää tarkastuksissa ja perhevalmennuksessa tarjotusta tiedosta sekä emotionaalisesta tuesta. Tämän lisäksi vanhempien tukemisessa on mahdollista hyödyntää kolmannen sektorin tarjoamia vertaistuenmuotoja. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 34.)

Varhaisen vuorovaikutuksen tukemiseksi vanhempien ja lapsen välillä raskausaikana ja syntymän jälkeen on neuvolan käyttöön kehitetty varhaista vuorovaikutusta tukeva haastattelu (VaVu). Tämän lisäksi varhaista vuorovaikutusta on mahdollista tukea äidin reflektiivistä kykyä vahvistamalla pyrkien siihen, että vauva pysyy äidin mielessä. Reflektiivisen kyvyn vahvistaminen on tehokas hoitomuoto muuan muassa päihteitä käyttäville äideille. Se toimii myös kaikille vanhemmille heidän tukemisessaan vanhemmuuteen. Perheen voimavarojen selvityksessä voidaan käyttää apuna *Lasta odottavan perheen voimavaralomaketta* sekä *Lapsiperheen arjen voimavaralomaketta*. Lomakkeet sisältävät erilaisia väittämiä liittyen muun muassa vanhempien omiin lapsuuden kokemuksiin, vanhemmaksi kasvuun, parisuhteeseen, terveyteen ja terveystottumuksiin sekä tulevaisuudennäkymiin. Tarkoituksena on saada vanhemmat pohtimaan omia voimavarojaan sekä tiedostamaan omia voimavarojaan vahvistavat ja kuormittavat tekijät. Tietoisuus omasta tilanteesta auttaa tarvittaessa sen muuttamisessa. Vanhempien voimavarojen vahvistamisen tavoitteena on tukea vanhempia lapsensa terveen kasvun ja kehityksen edistämässä. (Klemetti & Hakulinen-Viitanen 2013, 34.)

Viime vuosikymmenten aikana on kiinnostuttu vanhempien mentalisaatiokyvyn vahvistamisesta osana vanhemmuutta. Tällä tarkoitetaan vanhempien kykyä havaita lapsen tarpeita ja vastata niihin oikein ja oikea-aikaisesti. Viinikka ja Souranderin (2013) mukaan esimerkkeinä tällaisista tuen mahdollisuuksista ovat Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vahvuutta vanhemmuuteen - toimintamalli sekä vanhemmuutta tukeva reflektiivinen työote, jolla pyritään siirtämään vanhemman huomio käyttäytymisen tasolta lapsen mielen ja kokemuksen tasolle. Vahvistamisen voidaan kuvailla olevan tiedostettua, mutta ei-teoreettista. Toisin sanoen siis vanhemmille ei luennoita mentalisaatiosta ja mentalisaatiokyvystä, vaan tuetaan heitä sen toteuttamisessa. Tässä apuna on täsmälliset vuorovaikutushetken keskittävät kysymykset, joilla pyritään auttamaan vanhempia pitämään lapsen mieli omassa mielessään. Kysymykset liittyvät pääasiassa lapsen tunteisiin ja tämän tarpeisiin, mutta voivat myös johdattaa pohtimaan lapsen ajattelua ja pyrkimyksiä. (Kalland 2014, 36.)

Vaikka vanhempien mentalisaatiokykyä vahvistava työ pyrkii auttamaan vanhempia ymmärtämään lapsen sisäistä maailmaa, tärkeää on ottaa huomioon myös lapsen ulkoinen olemus, sillä lapsen viestien tulkinta on osoittautunut joillekin vanhemmille vaikeaksi. Video-ohjausta muun muassa on mahdollista käyttää apuna tukiessa vanhempia vauvan ilmeiden ja kehon tulkinnassa sekä niiden kytkennässä vauvan sisäiseen maailmaan. Tämä on ulkoiseen havainnointiin perustuvaa mentalisaatiota. Ulkoisen havainnoin kehittyessä, vanhempi on kykeneväisempi keskittymään tulkitsemaan ulkoisen havainnoinnin sijaan lapsen mieltä

sisäisen havainnoinnin kautta. Kehittyminen vanhempana on siis kiinnostumista, mutta myös epävarmuuden sietämistä ja hyväksymistä se osaksi vanhemmuutta. (Kalland 2014, 37.)

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävä

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen keinoin selvittää lapsuudessa omaksutun kiintymyssuhteen merkitystä omaan vanhemmuuteen. Tavoitteena on tuottaa tietoa vanhemmuuden sekä lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukemiseksi. Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää millainen merkitys lapsuuden turvattomalla kiintymyssuhteella on vanhemmuuteen.

6 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmetodinä

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tärkeimmäksi tehtäväksi määritellään eri tieteenalojen käsitteiden ja teorian kehittämisen. Sen avulla kyetään tunnistamaan ristiriitaisuuksia ja ongelmia sekä arvioimaan jo olemassa olevaa tietoa. Metodia käyttäen voidaan muodostaa kokonaiskuva tutkittavasta ilmiöstä. Katsaus on mahdollista toteuttaa niin ennalta rajatun tieteenalan kuin useammankin eri tieteenalan näkökulmista. Lähestymistavan valintaan vaikuttaa se, mitä tarkoitusta varten kirjallisuuskatsaus tehdään. (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 7.) Kankkusen ja Vehviläinen-Julkusen (2013, 97) mukaan kirjallisuuskatsauksella on merkittävä painoarvo näyttöön perustuvan toiminnan kehittämisessä.

Kirjallisuuskatsauksen täytyy olla toistettavissa. Lisäksi sen tekijältä edellytetään laajaa aihealueen tuntemusta. (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 7.) Katsauksen tavoitteena on systemaattisuus ja sen vaiheet on kuvattava niin tarkasti, että lukijan on mahdollista arvioida jokaisen eri vaiheen toteutustapaa sekä luotettavuutta. Niela-Vilén ja Hamari (2016, 23) ovat määrittäneet kirjallisuuskatsaukselle viisi välttämätöntä vaihetta: katsauksen tarkoituksen ja tutkimusongelman määrittäminen, kirjallisuushaun toteuttaminen sekä aineiston valinta, valittujen tutkimusten arviointi, aineiston analyysi ja synteesi sekä tulosten raportointi. Lisäksi he toteavat, että vaikka kirjallisuuskatsauksessa käytettävä metodi riippuu kirjallisuuskatsauksen tarkoituksesta ja saatavilla olevasta aineistosta, edellä esiteltyjen vaiheiden tulee sisältyä kaikkiin katsauksiin. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 23.)

Aineistoa valittaessa on jo suunnitteluvaiheessa päätettävä alkuperäistutkimusten sisäänotto- ja poissulkukriteerit, jotta kirjallisuuskatsauksen aineisto koostuisi mahdollisimman luotettavista ja laadukkaista tutkimuksista. Sisäänottokriteereillä määritellään, millaiset tutkimukset katsaukseen hyväksytään. Lisäksi on määritettävä haun rajat: mistä tietoa haetaan, millä tavoin ja kuinka kauan tiedonhakuun käytetään aikaa. Olennaista on kiinnittää huomiota myös tutkimusten ikään, eli toisinsanoen siihen, mille aikavälille haku kohdistuu. (Metsämuuronen 2009, 47.)

Olellainen osa systemaattista kirjallisuuskatsausta on sisäänottokriteerit täyttävien tutkimusten laadun arviointi, jonka tarkoituksena on lisätä katsauksen luotettavuutta. Lisäksi laadun arvioinnilla pyritään tuottamaan suosituksia uusille jatkotutkimuksille. Laadun arviointi myös ohjaa tulosten tulkintaa sekä määrittää arvioitavien tutkimusten vaikutusten voimakkuutta. Tutkimusten laadun arvioinnissa fokus on tutkimuksen tuottaman tiedon luotettavuuden arvioinnissa. Tämän lisäksi tulee kiinnittää huomiota myös siihen, millä tavalla tutkimuksen tuloksia on tulkittu sekä mikä niiden kliininen merkitys on. (Kontio & Johansson 2007, 101.)

Laadun arviointi tulisi tehdä vähintään kahden tutkijan toimesta, millä on merkitystä arvioitaessa laadun arvioinnin luotettavuutta. Systemaattisen harhan välttämiseksi laadun arvioinnissa on perusteltua käyttää systemaattista ja standardoitua menetelmää, joka voi olla valmis mittari, tarkistuslista tai itse suunniteltu mittari. Sekä mittarin että tarkistuslistan sopivuutta tulisi testata muutamaaan sattuman varaisesti valittuun alkuperäistutkimukseen ennen varsinaista laadun arviointia. (Kontio & Johansson 2007, 102.)

Tämä opinnäytetyö toteutetaan systemaattista kirjallisuuskatsausta mukaillen. Tässä yhteydessä voidaan puhua systematisoidusta tai systemoidusta kirjallisuuskatsauksesta, joka on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen alatyyppejä. Systematisoitu kirjallisuuskatsaus eroaa systemaattisesta sillä, että yleensä yksi ihminen valitsee kirjallisuuskatsaukseen mukaan hyväksyttävän aineiston. Systematisoitu katsaus ei myöskään edellytä kaiken aiheeseen liittyvän tiedon löytämistä. (Lehtiö & Johansson 2016, 35.) Tutkimusmenetelmän valinta perustui toimeksiantajan toivomukseen tarkastella opinnäytetyön aihetta jo olemassa olevan tiedon kautta.

7 Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen toteutus

7.1 Aineiston haku ja valinta

Alkuperäistutkimusten sisäänottokriteereiksi määriteltiin, että katsaukseen hyväksyttävän tutkimuksen tulee olla vähintään pro-gradu tasoinen tieteellinen tutkimus tai artikkeli, joka on julkaistu vuosien 2006-2017 välillä. Tutkimuksen tulee käsitellä lapsuuden kiintymyssuhteen tai kokemusten yhteyttä omaan vanhemmuuteen. Katsaukseen hyväksyttiin sekä kotimaiset että ulkomaiset tutkimukset, joiden julkaisukielenä on suomi tai englanti.

Poissulkukriteereinä oli vuotta 2006 vanhemmat tutkimukset, sekä tutkimukset ja artikkelit, joita ei ollut saatavana kokoversiona tai jonka kokoversio oli maksullinen. Lisäksi katsauksesta suljettiin pois eri hakukannoista löydettyt päällekkäiset artikkelit. Tämän opinnäytetyön hyväksymis- ja poissulkukriteerit on esitetty taulukossa 1.

Hyväksymiskriteerit	Poissulkukriteerit
<ul style="list-style-type: none"> • Tutkimus on vähintään pro-gradu tasoinen tieteellinen tutkimus tai artikkeli • Tutkimus käsittelee lapsuuden kiintymyssuhteen ja oman vanhemmuuden välistä yhteyttä • Julkaistu vuosien 2006-2017 välillä • Julkaisukielenä suomi tai englanti 	<ul style="list-style-type: none"> • Tutkimusta ei ole saatavana kokoversiona (full text) • Tutkimuksen kokoversio maksullinen • Julkaistu ennen vuotta 2006 • Päällekkäiset artikkelit

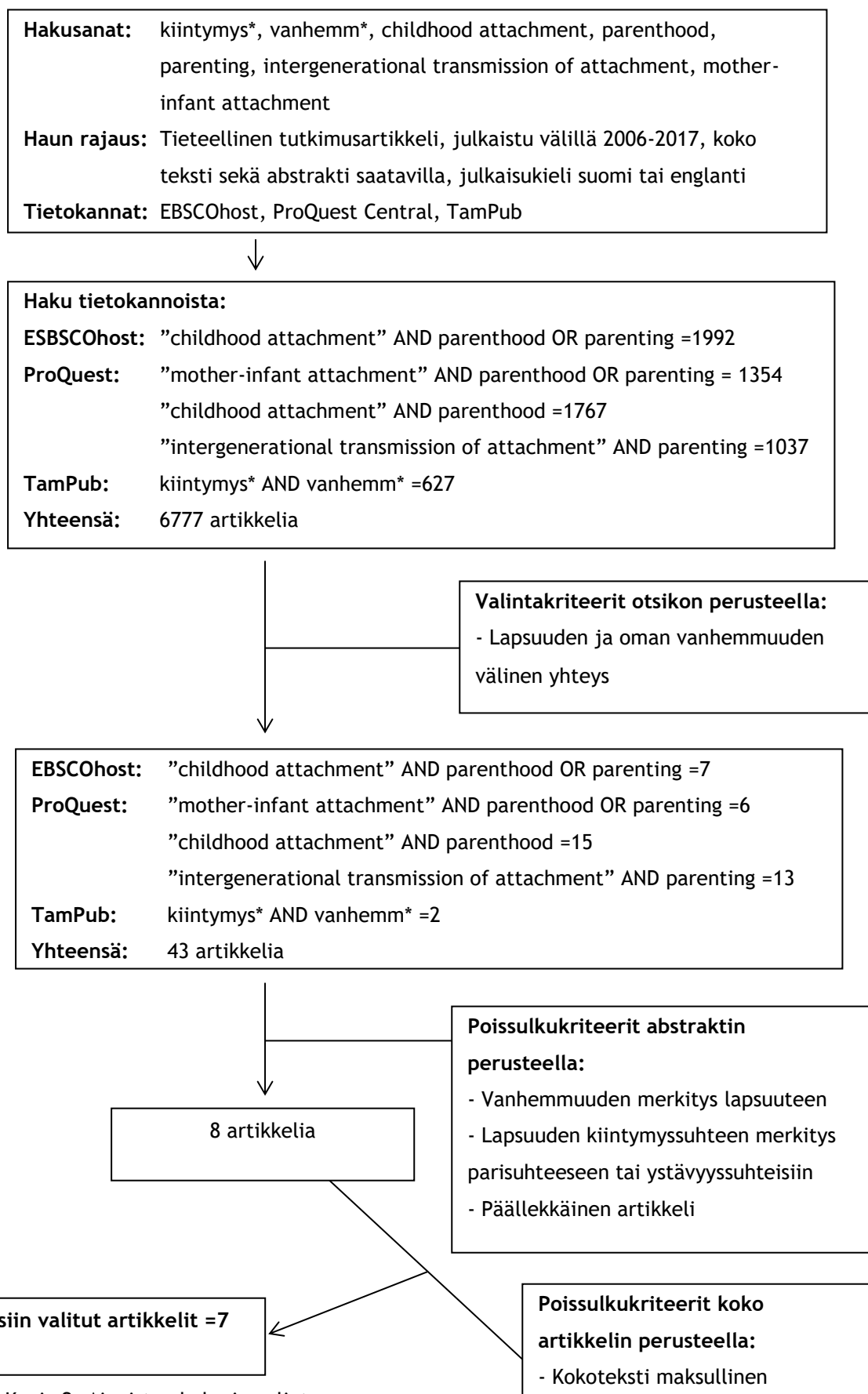
Taulukko 1: Alkuperäistutkimusten hyväksymis- ja poissulkukriteerit

Ennen varsinaista tutkimushaun suorittamista tehtiin useita koehakuja eri tietokannoista, joiden perusteella valittiin ne tietokannat, joista löytyi eniten relevantteja tutkimuksia asetetun tutkimuskysymyksen kannalta. Lehtiön ja Johanssonin (2016, 36) mukaan koehakujen tarkoituksena ei olekaan hakulausekkeiden täydellinen viimeistely, vaan ne toimivat apuna määriteltäessä sopivia hakusanoja. Hakua suunniteltaessa tulee kiinnittää huomio siihen, minkälaista tietoa halutaan löytää ja mitkä käsitteet ovat oman aiheen kannalta välttämättömiä (Lehtiö & Johansson, 36).

Tiedonhaku suoritettiin Laurea ammattikorkeakoulun käytössä oleviin tietokantoihin. Kirjallisuuskatsauksessa käytettäväksi tietokannoiksi valittiin EBSCOhost, ProQuest Central sekä TamPub. Koehakuja tehtiin myös suomalaiseseen Medic tietokantaan sekä HELDAAN, joka sisältää Helsingin yliopiston opinnäytetöitä. Kyseisistä tietokannoista ei löytynyt aiheeseen liittyviä tutkimuksia, joten ne suljettiin pois lopullisesta tiedonhausta. Toukokuussa suoritettiin lisähaku PubMed tietokannasta kirjallisuuskatsaukseen valikoituneen aineiston täydentämiseksi. Haku tuotti runsaasti osumia, mutta hyväksymiskriteerit täyttäviä tutkimuksia ei löytynyt lainkaan, joten hakua ei dokumentoitu.

Hakusanojen ja -lausekkeiden määrittelyssä käytettiin apuna tiedonhaun ohjausta. Hakusanoja yhdisteltiin Boolean operaattoreilla AND ja OR. TamPub opinnäytetöitä sisältävässä tietokannassa hakusanoina käytettiin ”kiintymys*” AND ”vanhemm*”. Englanninkielisiä hakusanoja jouduttiin tarkentamaan hakutulosten rajaamiseksi. EBSCOhost tietokannassa hakusanoina käytettiin ”childhood attachment” AND ”parenthood” OR ”parenting”. ProQuest Centralissa hakusanoina olivat ”mother-infant attachment” AND ”parenthood” OR ”parenting”, ”childhood attachment” AND ”parenthood” OR ”parenting” sekä ”intergenerational transmission of attachment” AND ”parenting”.

Suoritettulla haulla ja asetetuilla haun rajauksilla löytyi tuhansia aiheeseen liittyviä tutkimuksia, jotka käytiin systemaattisesti läpi ensin otsikkotasolla etsien otsikkoja, jotka viittasivat lapsuuden ja oman vanhemmuuden väliseen yhteyteen. Otsikkotason karsinnan jälkeen tutkimuksia jäi jäljelle yhteensä 43 kappaletta. Valinnan toisessa vaiheessa otsikkotason karsinnan läpäisseistä tutkimuksista luettiin tiivistelmät. Poissulkukriteereinä olivat vanhemmuuden merkitys lapsuuteen ja lapsuuden merkitys joko parisuhteeseen tai ystävyys-suhteisiin. Lisäksi tässä vaiheessa karsittiin myös päällekkäiset artikkelit. Abstraktien lukemisen jälkeen tutkimuksia jäi jäljelle yhteensä 8 kappaletta. Valinnan kolmannessa vaiheessa jäljelle jääneet tutkimukset luettiin kokonaisuudessaan läpi ja varmistettiin niiden vastaavan opinnäytetyölle asetettuun tutkimustehtävään. Yhdestä tutkimuksesta ei ollut saatavilla kokoversiota maksuttomana, joten kyseinen tutkimus jätettiin pois. Analyysiin valikoitui lopulta 7 tutkimusartikkelia. Tutkimushaun kuvaus on esitetty kuviossa 1.

Kuvio 2: Aineiston haku ja valinta

7.2 Aineiston laadun arviointi

Kirjallisuuskatsauksen hyväksymiskriteerit täyttävä aineisto koostuu yhdestä kvalitatiivisesta ja kuudesta kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Laadun arvioinnissa käytettiin apuna Palomäen ja Piirtolan (2012) ylemmän ammattikorkeakoulun lopputyön systemaattista kirjallisuuskautsausta varten laadittua *Alkuperäistutkimusten laadun arviointi* -kriteeristöä, joka oli muokattu eri lähteiden laadun arvioinnin kriteereistä. Laadittu kriteeristö soveltui tässä opinnäytetyössä käytettäväksi sillä siinä on huomioitu sekä kvalitatiiviset että kvantitatiiviset tutkimukset. Lisäksi kriteeristön laatimisessa käytettyjä lähteitä voidaan pitää luotettavina. Kriteeristö on esitetty liitteessä 2.

Tutkimusten laadun arvioinnin kriteeristö käsittää 21 kohtaa, joista yksi kohta arvioidaan sen mukaan, onko kyseessä kvalitatiivinen vai kvantitatiivinen tutkimus. Kokonaispistemäärä on näin ollen 20 pistettä. Vastausvaihtoehdot kriteereihin ovat ”Kyllä”, ”Ei” ja ”Ei tietoa/Ei sovellu”. Arvioinnissa jokaisesta ”Kyllä” vastauksesta annetaan 1 piste. Analyysiin valikoituvien tutkimusten alapistemääräksi määriteltiin 15 pistettä.

Laadun arvioinnissa kaikki tutkimusartikkelit saivat kokonaispistemääräksi 18/20 pistettä. Puutteet laadussa liittyivät jokaisen tutkimuksen kohdalla luotettavuuden ja eettisyyden arvioinnin puuttumiseen.

7.3 Aineiston analyysi

Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus yleisessä ja tiivistetyssä muodossa sekä etsimään tekstin merkityksiä. Sisällönanalyysi voi olla joko aineistolähtöinen eli induktiivinen tai teorialähtöinen eli deduktiivinen. Milesin ja Hubermanin (1994) mukaan aineistolähtöisen analyysin prosessi voidaan jakaa kolmeen osaan, jotka ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely sekä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 107-108.) Käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimukselle asetettuun tutkimustehtävään. Sisällönanalyysin voidaan kuvailla olevan tulkintaa ja päättelyä, jonka tavoitteena on pyrkiä muodostamaan empiirisestä aineistosta käsitteellisempi kokonaisuus. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston analyysin luokittelua ohjaa aikaisempi viitekehys, esimerkiksi tietty teoria tai käsitejärjestelmä. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 112-113.) Tässä opinnäytetyössä ei ollut tiettyä ennalta määriteltyä teoriaa analyysitaulukon pohjaksi, joten aineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä objektiivisuuteen pyrkien. Ennen varsinaista analyysia katsaukseen valikoituneet tutkimusartikkelit luettiin huolellisesti läpi kokonaiskuvan muodostamiseksi. Kaikkien tutkimusten julkaisukielenä oli englanti, joten artikkelit käännettiin myös mahdollisimman tarkasti suomeksi.

Sisällönanalyysissa tulee määrittää analyysiyksikkö ennen analyysin aloittamista. Analyysiyksikön määrittämisessä on huomioitava analysoitavan aineiston laatu sekä tutkimukselle asetettu tutkimustehtävä. Analyysiyksikkö voi olla esimerkiksi sana, lause tai teema. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 167.) Tässä opinnäytetyössä analysoitavan aineiston laatu ja tutkimustehtävä huomioiden analyysiyksiköksi valittiin lause, lauseenosa sekä ajatuskokonaisuus.

Ensimmäinen vaihe analyysissä oli aineiston pelkistäminen. Aineistoa pelkistettäessä karsitaan tutkimuskysymyksen kannalta epäolennainen pois, jotta jäljelle jäisi tutkimustehtävän kannalta olennaiset ilmaukset (Tuomi & Sarajärvi 2011, 109). Tutkimustehtävää kuvaavat ilmaukset alleviivattiin tutkimusartikkeleista ja listattiin alkuperäisessä muodossaan allekkain sisällönanalyysia varten luotua analyysitaulukkoon. Analyysitaulukko on esitetty liitteessä 3. Tämän jälkeen ilmaukset pelkistettiin. Kuvaus aineiston pelkistämisestä on esitetty taulukossa 2.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
Vaikka nämä lasta odottavat vanhemmat eivät halua jatkaa pahoinpitelyn kierrettä, he eivät ole välttämättä täysin varmoja siitä, mitä heidän tulisi tehdä tai mitä heidän tulisi oppia liittyen vanhemmuuteen	Epävarmuus omasta vanhemmuudesta ja tavasta toimia vanhempana
Odottavat äidit eivät ole varmoja ja/tai hämillään millaisia vanhempia heistä tulee tai kuinka pahoinpitely tulee vaikuttamaan siihen, kuinka he kasvattavat oman lapsensa.	Epävarmuus omasta vanhemmuudesta ja koetun pahoinpitelyn vaikutuksista.

Taulukko 2: Esimerkki aineiston pelkistämisestä

Seuraavassa vaiheessa aineisto ryhmiteltiin. Aineistoa ryhmiteltäessä käydään läpi aineistosta nostetut pelkistetyt ilmaukset etsien samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Ilmaukset, jotka tarkoittavat samaa asiaa yhdistetään yhdeksi luokaksi ja luokalle annetaan sen sisältöä kuvaava nimi. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 110.) Kuvaus aineiston ryhmittelystä on esitetty taulukossa 3.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
Epävarmuus omasta vanhemmuudesta ja tavasta toimia vanhempana	Epävarmuus omasta kyvystä vanhempana
Epävarmuus omasta vanhemmuudesta ja koetun pahoinpitelyn vaikutuksista.	

Taulukko 3: Esimerkki aineiston ryhmittelystä

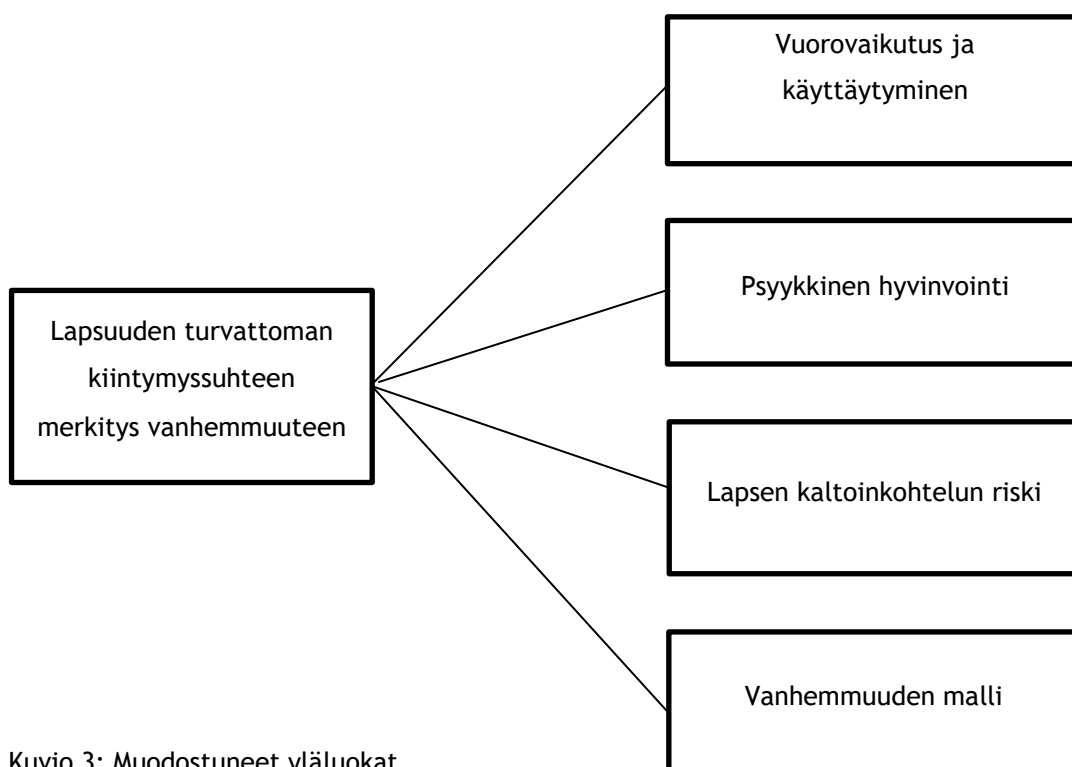
Analyysin viimeisessä vaiheessa aineisto abstrahoitettiin. Abstrahoinnin tarkoituksena on löytää olennainen tieto tutkimuksen kannalta sekä muodostaa teoreettisia käsitteitä valitun tiedon perusteella (Tuomi & Sarajärvi 2011, 111). Tässä opinnäytetyössä alaluokkia yhdistelemällä muodostettiin yläluokkia, jotka nimettiin sopivalla alaluokkien sisältöä kuvaavalla teoreettisella käsitteellä. Kuvaus aineiston abstrahoinnista on esitetty taulukossa 4.

Alaluokka	Yhdistävä yläluokka
Epävarmuus omasta kyvystä vanhempana	Psyykinen hyvinvointi
Masennus ja ahdistus	

Taulukko 4: Esimerkki aineiston abstrahoinnista

8 Tulokset

Induktiivisella sisällönanalyysillä muodostui viisi alaluokkaa ja neljä yläluokkaa. Yläluokat muodostavat tulososion rakenteen. Kiintymyssuhde näyttäytyy neljässä yläluokassa, jotka ovat vuorovaikutus ja käyttäytyminen, psyykinen hyvinvointi, lapsen kaltoinkohtelun riski ja vanhemmuuden malli (kuvio 3).

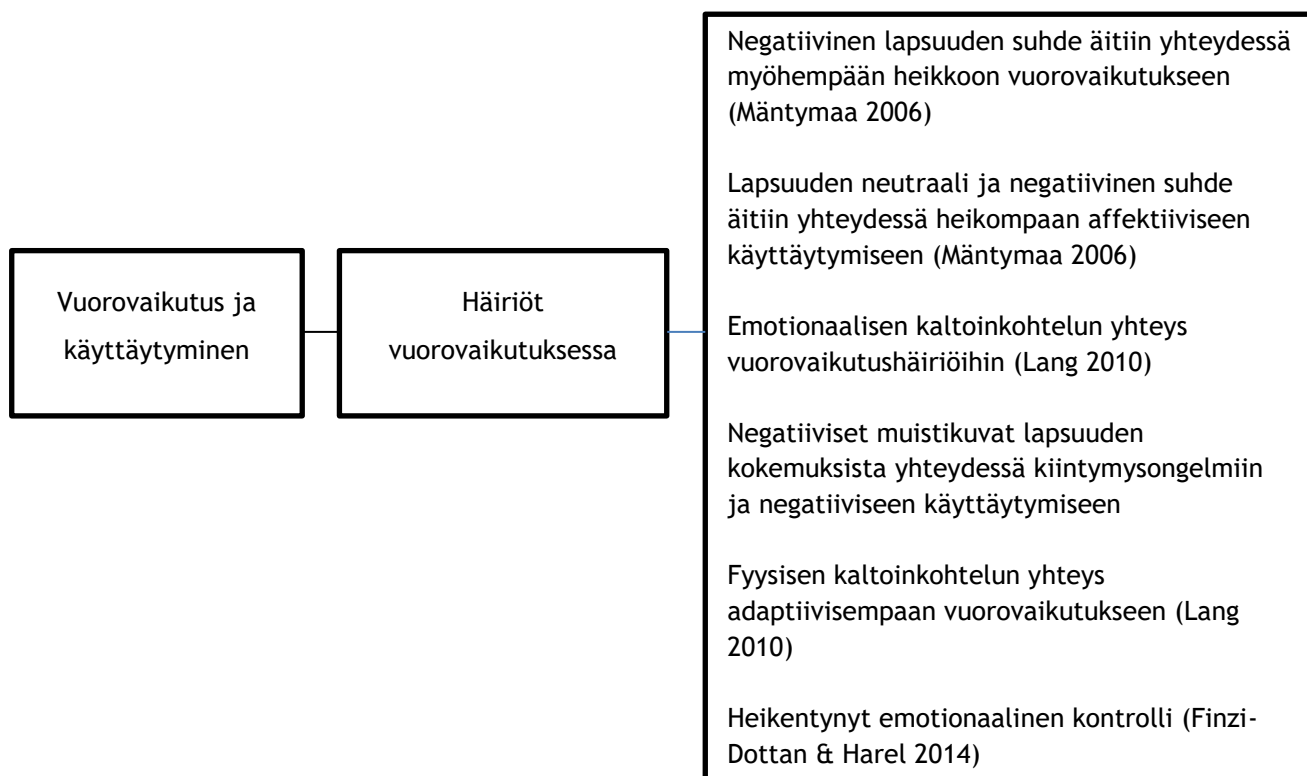

Kuvio 3: Muodostuneet yläluokat

Vuorovaikutus ja käyttäytyminen muodostui yläluokaksi alaluokalle *Häiriöt vuorovaikutuksessa*. Äidin lapsuudessa kokema suhde omaan äitiinsä on yhteydessä äidin vuorovaikutukselliseen ja affektiiviseen käyttäytymiseen. Äideillä, jotka kuvasivat tutkimuksessa lapsuuden suhdetta omaan äitiinsä negatiiviseksi, oli merkittävästi huonommat vuorovaikutukselliset taidot kuin positiivisen suhteen kokeneilla äideillä. Myös äitien affektiivinen käyttäytyminen oli heikompaa positiivisen suhteen kokeneisiin äiteihin verrattuna. (Mäntymaa 2006.)

Useissa tutkimuksissa löydettiin yhteys lapsuudessa koetun väkivallan ja kaltoinkohtelun sekä oman vanhemmuuden välillä. Psyykinen pahoinpitely ennusti vuorovaikutukseen liittyviä häiriöitä, kun taas fyysisen pahoinpitelyn todettiin olen yhteydessä adaptiivisempaan vanhemman ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Kokemus fyysisestä pahoinpitelystä niin ikään heijastui negatiivisesti vanhemman emotionaalisuuteen. (Lang 2010.) Tämä havaittiin myös toisessa tutkimuksessa, jonka mukaan lapsuuden pahoinpitely näkyi vanhempien

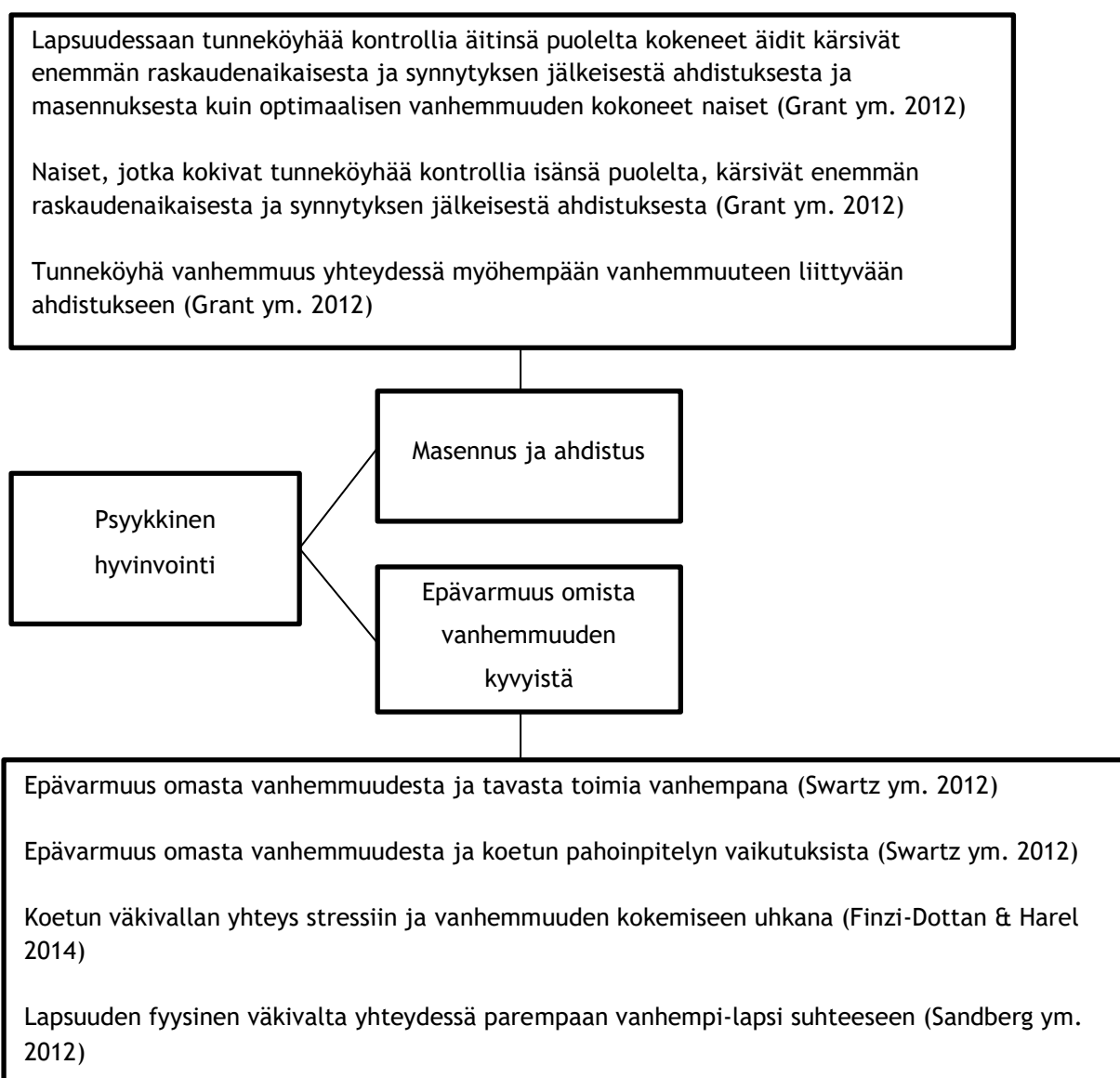
heikentyneenä emotionaalisenä kontrollina (Finzi-Dottan & Harel 2014). Negatiiviset kokemukset lapsuuden hoivasta ja kasvatuksesta ilmenivät äidin kiintymysongelmina suhteessa lapseen, mikä voi myöhemmin johtaa negatiiviseen käyttäytymiseen lasta kohtaan (Hall ym. 2014). Kuviossa 4 kuvaus analyysista.

Kuvio 4: Vuorovaikutus ja käyttäytyminen

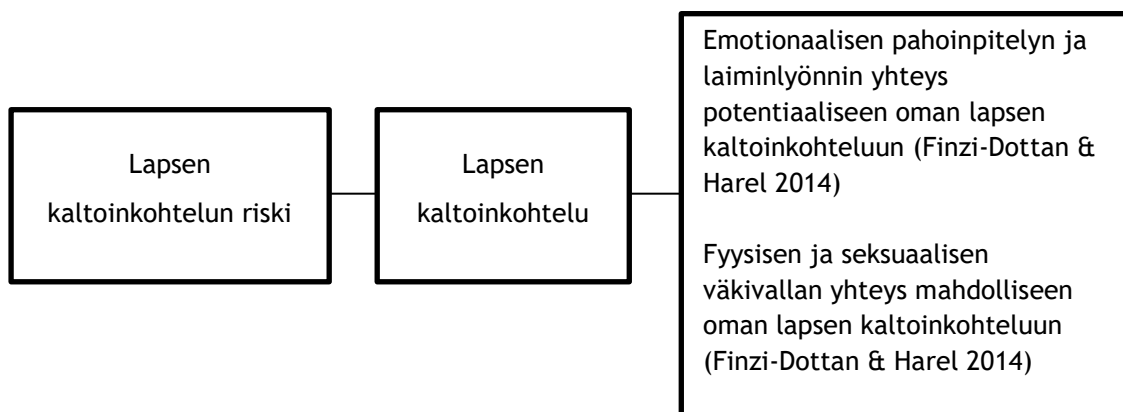
Psyykinen hyvinvointi muodostui yläluokaksi alaluokille *Masennus ja ahdistus* sekä *Epävarmuus omista kyvyistä vanhempana*. Lapsuuden kiintymyssuhteen laadulla on yhteys äidin psyykkiseen hyvinvointiin sekä raskauden aikana että sen jälkeen. Lapsuudessa koettu äidin liiallinen suojeleminen/kontrolli yhdistettynä vähäiseen huolenpitoon johti äideillä raskauden aikaiseen sekä synnytyksen jälkeiseen ahdistukseen ja masennukseen. Vähäisen isällisen hoivan vaikutus korreloitui samalla tavalla äidin psyykkiseen hyvinvointiin. Tutkimuksen mukaan puutteellinen hoiva johti äideillä kuusi kertaa todennäköisemmin varsinaiseen diagnosoituun raskauden aikaiseen ahdistuneisuushäiriöön ja lähes seitsemän kertaa todennäköisemmin diagnosoituun vakavaan synnytyksen jälkeiseen masennukseen, verrattuna lapsuudessaan optimaalisen vanhemmuuden kokeneisiin äiteihin. Lisäksi äidit, jotka kokivat omilta vanhemmiltaan saamansa emotionaalisen hoivan olevan vähäistä ja kasvatuksen sen sijaan ylikontrolloitua, kokivat selvästi enemmän vanhemmuuteen liittyvää ahdistuneisuutta ja stressiä heidän lapsensa ollessa 7 kuukauden ikäinen, verrattuna optimaalisen vanhemmuuden kokeneiden äitien verrokkiryhmään. (Grant ym. 2012.)

Lapsuuden negatiiviset kokemukset voivat aiheuttaa äideissä epävarmuutta liittyen omiin kykyihin vanhempana sekä siihen, miten heidän tulisi itse kasvattaa omat lapsensa. Tutkimus osoitti, että vaikka pahoinpitelyn kierrettä ei haluta jatkaa oman lapsen kohdalla, äidit eivät myöskään tienneet miten heidän tulisi toimia toisin tai mitä he olivat oppineet vanhemmuudesta omilta vanhemmiltaan. (Swartz ym. 2012.) Kuten Grantin ym. (2012) tutkimuksesta kävi ilmi puutteellisen hoivan yhteys myöhempään ahdistuneisuuteen, myös Swartzin ym. tutkimus osoitti lapsuuden pahoinpitelyn ja kaltoinkohtelun yhteyden suurentuneeseen stressitasoon. Vanhemmuus myös koettiin enemmänkin uhkana kuin myönteisenä muutoksena elämässä. Poikkeuksen lapsuuden aikaisiin pahoinpitelyyn negatiiviin vaikutuksiin teki tutkimus, jonka mukaan mitä enemmän vanhempi oli kokenut fyysistä väkivaltaa lapsuudessaan, sitä positiivisemmaksi vanhempi kuvasti suhdetta lapseensa (Sandberg 2012). Kuviossa 5 kuvaus analyysista.

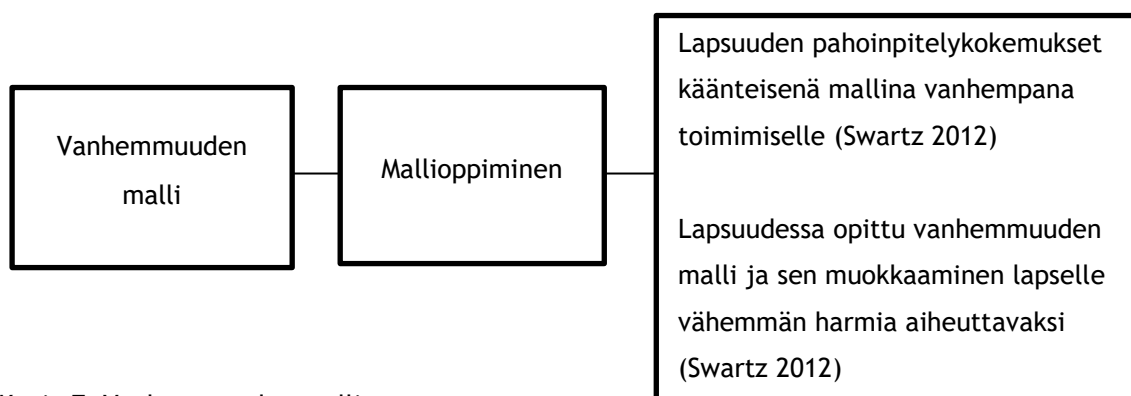
Kuvio 5: Psyykinen hyvinvointi

Lapsen kaltoinkohtelun riski muodostui yläluokaksi alaluokalle *Lapsen kaltoinkohtelu*. Tutkimuksen mukaan lapsuudessa koettu pahoinpitely ja kaltoinkohtelu lisäsivät vanhemman riskiä syyllistyä oman lapsensa pahoinpitelemiseen. Traumaattiset kokemukset emotionaalisen pahoinpitelystä ja kaltoinkohtelusta olivat suorassa yhteydessä mahdolliseen oman lapsen pahoinpitelyyn. Suurimmassa riskissä olivat ne vanhemmat, jotka olivat omassa lapsuudessaan kokeneet fyysistä tai seksuaalista pahoinpitelyä. (Finzi-Dottan & Harel 2014.) Kuviossa 6 kuvaus analyysistä.

Kuvio 6: Lapsen kaltoinkohtelun riski

Vanhemmuuden malli muodostui yläluokaksi alaluokalle *Mallioppiminen*. Tutkimuksen mukaan lapsuudessa koettu laiminlyönti ja pahoinpitely voivat toimia käänteisenä mallina omalle vanhemmuudelle. Puolet naisista, jotka olivat kokeneet pahoinpitelyä lapsuudessaan, olivat oppineet kokemuksiansa pohjalta miten heidän ei tulisi toimia vanhempana. Tutkimus osoitti myös, että osa vanhemmista koki voivansa mahdollisesti jatkaa vanhempiensa metodeja omien lapsiensä kasvatuksessa, mutta muokaten niitä vähemmän lapsilleen harmia aiheuttavaksi. Vanhemmat ovat siis usein tietoisia ja tunnustavat omien vanhempiensa kasvatustavan, mutta eivät kuitenkaan halua kohdella omia lapsiaan samalla tavalla kuin ovat itse tulleet kohdelluiksi omien vanhempiensa taholta. (Swartz ym. 2012.) Kuviossa 7 kuvaus analyysistä.

Kuvio 7: Vanhemmuuden malli

9 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää millainen merkitys lapsuuden turvattomalla kiintymyssuhteella on omaan vanhemmuuteen. Alkuperäinen suunnitelma oli tarkastella vanhemmuutta sekä turvallisen että turvattoman kiintymyssuhteen kautta, mutta kirjallisuuskatsauksella ei löydetty tutkimuksia, jotka olisivat käsitelleet turvallisen kiintymyssuhteen ja oman vanhemmuuden välistä yhteyttä. Tästä syystä tutkimustehtävää jouduttiin muuttamaan.

Tutkimuksia löytyi toivottua vähemmän ja painotus oli pääasiassa lapsuudessa koetun pahoinpitelyn ja kaltoinkohtelun sekä oman vanhemmuuden välisessä tutkimisessa. Mikäli tutkimuksissa olisi käsitelty turvatonta kiintymyssuhdetta esimerkiksi lapsuuden vuorovaikutushäiriöiden ja niihin yhteyksissä olevan vanhemman puutteellisen sensitiivisyyden ja mentalisaationkyvyn kautta, olisi se tuonut opinnäytetyölle lisäarvoa ja laajentanut näkökulmaa.

Tuloksista voidaan nähdä, että lapsuuden kokemuksilla ja kiintymyssuhteen laadulla on merkitystä myöhempään omaan vanhemmuuteen. Neuvolat ovat merkittävässä asemassa lapsiperheiden kanssa työskennellessään. Vanhemmuuteen kasvun tukeminen raskausaikana ja lapsen synnyttyä on yksi neuvolan tärkeimmistä tehtävistä. Opinnäytetyön tuloksista voidaan päätellä, että vanhempien oman kiintymyshistorian käsittelyllä, lapsuuden kokemuksista keskustelemalla, varhaisen vuorovaikutuksen havainnoinnilla sekä vanhemman mentalisaatiokyvyn tukemisella voidaan edistää lapsen ja vanhemman välistä vuorovaikutusta ja turvallista kiintymystä. Konkreettisia keinoja ovat esimerkiksi ylimääräiset neuvolakäynnit vanhempien tarpeiden mukaisesti ja ennaltaehkäisevä perhetyö. Merkityksellistä on myös auttaa vanhempaa pitämään lapsi mielessä sekä vuorovaikutuksen tehostettu tukeminen joka käynnillä. Traumaattiset lapsuuden kokemukset voivat edellyttää myös vanhempien ohjaamista erityisen tuen piiriin.

9.1 Tulosten tarkastelu

Tuloksista selvisi, että lapsuuden turvaton kiintymyssuhde vaikutti niin vuorovaikutustaitoja heikentävästi kuin myös äidin affektiiviseen käyttäytymiseen, joka oli heikompaa kuin optimaalisen vanhemmuuden kokeneilla äideillä (Mäntymaa 2006). Psykkinen pahoinpitely oli yhteydessä vuorovaikutushäiriöihin, ja fyysinen pahoinpitely adaptiivisempaan lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Pahoinpitelyä kokeneet äidit olivat myös heikompia emotionaalisessa kontrollissa (Finzi-Dottan & Harel 2014). Lisäksi tuloksissa havaittiin, että negatiiviset kokemukset liittyen lapsuuden hoivaan ja kasvatukseen, ilmenivät omassa vanhemmuudessa äidin kiintymysongelmina lapseen, mikä voi johtaa myöhemmin negatiiviseen käytökseen lasta kohtaan (Hall ym. 2014). Punamäen (2011) mukaan kiintyminen

ja kiintymyssuhteen luominen lapseen alkaa naisilla jo raskauden aikana ja miehillä tavallisesti hieman myöhemmin. Kiintymiseen vaikuttavat miehen ja naisen omat lapsuuden kokemukset ja muistot kiintymyssuhteen laadusta.

Poikkeuksen tuloksiin teki tutkimus, jossa havaittiin lapsuuden fyysisen väkivallan olevan yhteydessä parempaan vanhempi-lapsi suhteeseen. Tutkimuksen mukaan mitä enemmän vanhempi oli kokenut lapsuudessaan fyysistä väkivaltaa, sitä positiivisemmaksi vanhempi kuvasi suhdetta lapseensa. (Sandberg ym. 2012.) Pajulo, Pyykkönen & Karlsson (2012) käsittelevät katsauksessaan vanhemmuutta ja pienten lasten unihäiriöitä. Katsauksessa kuitenkin todetaan lapsuuden kiintymyssuhteisiin viitaten, että mikäli vanhemman omiin tarpeisiin ei ole lapsuudessa vastattu, saattavat lapsen tarpeet voimistaa vanhemman halua ylläpitää läheistä suhdetta lapseensa sekä toimia lapsen odotusten mukaisesti.

Tulosten mukaan lapsuuden aikaiset negatiiviset kokemukset huolenpidosta johtivat äideillä raskausajan ja synnytyksen jälkeiseen masennukseen ja ahdistukseen. Turvaton kiintymyssuhde oli myös yhteydessä suurentuneeseen stressiin. (Grant ym. 2012; Swartz ym. 2012; Finzi-Dottan & Harel 2014.) Mäkelän, Pajulon ja Souranderin (2010) katsauksen mukaan vanhemman mielikuvat omasta vauva-ajasta ja saamastaan hoivasta aktivoituvat raskauden aikana. Riippuen äidin omasta varhaishistoriasta, mielikuvat saattavat olla ahdistusta tai pelkoa herättäviä. Äiti joutuu käsittelemään lapsuuttaan suhteessa omaan vanhemmuuteensa ja lapseensa. Lisäksi turvaton lapsuus tulosten mukaan johti myös vanhemman epävarmuuteen liittyen omiin kykyihinsä vanhempana sekä epätietoisuuteen siitä, miten pahoinpitelyn värittävä lapsuus tulee vaikuttamaan omaan vanhemmuuteen (Swartz 2012). Schulmanin (2011) mukaan lapsuuden kokemuksista seurauksena oleva masennus voi heikentää lapsen ja vanhemman välistä suhdetta sekä vuorovaikutuksellista käyttäytymistä.

Tuloksista ilmeni, että lapsuudessaan pahoinpitelyä ja kaltoinkohtelua kokeneilla vanhemmilla oli suurentunut riski myös oman lapsen pahoinpitelyyn (Finzi-Dottan & Harel 2014). Riski syyllistyä lapsen pahoinpitelyyn voi olla seurausta vanhemman lapsuuden aikaisesta traumatisoitumisesta. Schulmanin (2014) mukaan vanhemman käsittelemättömät ongelmat ja lapsuuden kokemuksista aiheutuneet traumat voivat johtaa siihen, että vanhempi siirtää omia varhaisia hoivakokemuksiaan lapsensa koettavaksi. Puhutaan toistamispakosta, koska muistaminen on traumaattisuuden takia mahdotonta. Äiti kohtelee lasta mekaanisesti ilman siihen liittyvää tunnemuistoa. Myös Punamäki (2011) toteaa, että ristiriitaiset kiintymyskokemukset voivat johtaa vanhemman ennakoimattomaan ja hallitsemattomaan käytökseen. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomioitava, että pahoinpitely voi olla myös psyykkistä lapsen kaltoinkohtelua.

Tulokset osoittivat, että pahoinpitelykokemukset voivat toimia myös päinvastaisena mallina omalle vanhemmuudelle osoittaen minkälainen toiminta aiheuttaa lapselle haittaa, eikä ole

lapsen edunmukaista. (Swartz ym. 2012). Mikkola (2015) tuo esille, että omasta lapsuudesta ja omilta vanhemmilta opittu malli ei välttämättä sovi tai sitä ei haluta toistaa omassa vanhemmuudessa. Toisinsanoen vanhempi haluaa siirtää omille lapsilleen myönteiset kokemuksensa ja jättää negatiiviset kokemukset uusintamatta.

9.2 Luotettavuus ja eettiset kysymykset

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tulee arvioida katsauksen luotettavuutta tarkastelemalla jokaista vaihetta erikseen (Niela-Vilén & Hamari, 32). Katsauksen alussa määritetään tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelma tai tutkimustehtävä. Olennaista on tutkijan kiinnostus omaan aiheeseensa. On myös huomioitava mahdolliset ennakkokäsitykset aiheesta ja pyrittävä käsittelemään aihetta mahdollisimman objektiivisesti.

Tutkimuskysymyksen tai -tehtävän huolellisella muotoilulla vältetään liian laajat sekä liian suppeat aineistot, jotka saattavat aiheuttaa ongelmia aineiston käsittelyssä. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 24.)

Tämän opinnäytetyön tarkoitus sekä tutkimustehtävä muodostuivat niin toimeksiantajan kuin myös opinnäytetyön tekijän omista mielenkiinnon kohteista käsin. Oma aito kiinnostus aiheeseen auttoi opinnäytetyön työstämisessä sekä sen loppuun saattamisessa. Kiinnostus aihetta kohtaan myös lisäsi motivaatiota katsauksen eri vaiheiden yksityiskohtaiseen kuvaamiseen, jolla on merkitystä tutkimuksen laatua arvioitaessa. Tutkimustehtävän perusteella löydetty aineisto on tavoiteltua suppeampi, mikä osaltaan vaikuttaa tulosten yleistettävyyteen ja luotettavuuteen. Toisaalta tämä mahdollisti tutkimusten huolellisen läpikäymisen ja niihin perehtymisen. Opinnäytetyön aiheen voisi kuvitella välittömästi luovan tietyt ennako-oletukset. Tämä tiedostettiin alusta lähtien ja pyrittiin muodostamaan kuva tutkittavasta aineistosta käsin.

Aineiston haku ja siinä onnistuminen on kriittisin vaihe katsauksen teossa, sillä siinä tapahtuvat virheet johtavat koko kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden heikentymiseen ja virheellisiin johtopäätöksiin. Hakusanat- ja lausekkeet tulee määrittää tarkasti. Hyödyksi voi käyttää esimerkiksi kirjaston informaattikkoja. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 25-26.) Tässä opinnäytetyössä jo suunnitelmavaiheessa määriteltiin käytettävät tietokannat sekä hakusanat. Tietokantojen ja hakusanojen ideoinnissa hyödynnettiin oppilaitoksessa järjestettävää tiedonhaunohjausta. Sopivien tietokantojen ja hakusanojen määrittelemiseksi tehtiin koehakuja, joilla erilaisia hakusanoja koetettiin eri tietokannoissa. Hakusanoja, jotka tuottivat tutkimustehtävän kannalta olennaista tietoa, käytettiin varsinaisessa tiedonhaussa. Samalla perusteella myös valikoituivat kirjallisuuskatsaukseen sopivat tietokannat.

Tutkimusten laatuun kiinnitettiin huomiota määrittelemällä tarkat sisäänotto- ja poissulkukriteerit sekä haun rajaukset. Valittujen tutkimusten tuli olla julkaistuja tieteellisiä

tutkimuksia tai tutkimusartikkeleita. Niela-Vilénin ja Hamarin (2016, 26) mukaan julkaistut artikkelit käyvät läpi vertaisarvioinnin, joka lisää niin tutkimusten kuin koko katsauksenkin luotettavuutta. He toteavat lisäksi, että kokotekstin saatavuus tai maksuttomuus hyväksymiskriteerinä on katsauksen luotettavuutta heikentävä tekijä. Tässä opinnäytetyössä käytettiin kokotekstin saatavuutta sekä myös maksuttomuutta haun rajauksessa, joka siis voi heikentää luotettavuutta. Kokotekstin saatavuus sekä maksuttomuus kuitenkin rajasi merkittävästi haulla saatujen tutkimusten kokonaismäärää ja helpotti näin tutkimusten läpikäyntiä jo otsikkotason karsinnassa. Ei myöskään nähty tarpeelliseksi tai velvoittavaksi ostaa oikeutta sellaisiin aineistoihin, joita ei ollut Laurea Ammattikorkeakoulun tietokannoista saatavana maksutta. Luotettavuuden lisäämiseksi haku ja aineiston valinta tulisi myös toteuttaa kahden tutkijan toimesta (Niela-Vilén & Hamari 2016, 27). Tässä katsauksessa aineiston haun ja valinnan toteutti yksi henkilö, joka voidaan nähdä luotettavuutta heikentävänä tekijänä.

Kolmannessa systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen sisältyvässä vaiheessa arvioidaan katsaukseen valittujen tutkimusten laatua. Arvioinnin kohteena on tutkimusten tulosten kattavuus sekä edustettavuus. Jokaisen tutkimuksen laatua ja luotettavuutta tulisi arvioida erikseen. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 28.) Tässä opinnäytetyössä käytettiin valmiiksi luotua arviointi kriteeristöä. Kriteeristön perusteella jokainen katsaukseen valittu tutkimus käytiin huolellisesti yksitellen läpi. Tällä varmistettiin mahdollisimman laadukas aineisto.

Aineiston analyysi pyrittiin tässä katsauksessa kuvaamaan huolellisesti vaiheittain. Tavoitteena on luotettavuuden lisäksi, että myös systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tekoon perehtymätön lukija kykenee muodostamaan kuvan analyysin etenemisestä sekä muodostamaan kuvan katsauksen tulosten synnystä. Tulosten raportoinnissa on oleellista, että tutkimus on riittävän tarkan raportoinnin myötä halutessa toistettavissa toisen tutkijan toimesta (Niela-Vilén & Hamari 2016, 32).

Tutkimuksen eettisyys on huomioitava kaikessa tieteellisessä toiminnassa. Tutkimusraporttiin liittyviä eettisiä kysymyksiä ovat esimerkiksi plagiointi, tulosten keksiminen tai vääristeleminen sekä raportointi, joka ei vastaa raportille asetettuja vaatimuksia. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 211, 224.) Opinnäytetyössä pyrittiin kiinnittämään tarkasti huomiota oikeanlaiseen viittaustekniikkaan sekä käytettyjen lähteiden kirjaamiseen. Tavoitteena oli, että raportista on selkeästi erotettavissa raportin laatijan omat näkemykset sekä lähteistä saatu informaatio. Tulokset esitettiin totuudenmukaisesti ja analyysin analyysiyksiköillä poimitut ilmaukset kirjattiin alkuperäisessä muodossaan. Myös katsauksen eri vaiheet kuvattiin tarkasti. Raportoinnissa noudatettiin systemaattisen kirjallisuuskatsauksen raportointia koskevaa ohjeistusta.

Lähteet

Painetut lähteet:

Finzi-Dottan, R. & Harel, G. 2014. Parents' Potential for Child Abuse: An Intergenerational Perspective. *Journal Of Family Violence*. 29: 397-408

Grant, K-A., Bautovich, A., McMahon, C., Reilly, N., Leader, L. & Austin, M-P. 2012. Parental care and control during childhood: associations with maternal perinatal mood disturbance and parenting stress. *Archives of Women's Mental Health*. 15:297-235

Hautamäki, A. 2011. Lapsen kiintymyssuhteet ja niiden vaarantuminen. Teoksessa Sinkkonen, J. & Kalland, M. (toim.) *Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen*. Helsinki: WSOYpro

Hughes, D. 2011. *Kiintymyskeskeinen vanhemmuus*. Tampere: Tammerprint

Kalland, M. 2014. Vanhemman mentalisaatiokyky. Teoksessa Viinikka, M. (toim.) *Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa*. Tampere: Hämeen Kirjapaino

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. *Tutkimus hoitotieteessä*. 3. uudistettu painos. Helsinki: Sanoma Pro

Kauppi, A. & Takalo, A. 2014. Mentaalisatiion psykoanalyttiset juuret. Teoksessa Viinikka, A. (toim.) *Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa*. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Tampere: Hämeen Kirjapaino

Keltikangas-Järvinen, L. 2012. *Pienen lapsen sosiaalisuus*. Helsinki: WSOY

Klemetti, R. & Hakulinen-Viitanen, T. (toim.) 2013. *Äitiyneuvolaopas Suosituksia äitiysneuvolatoimintaan*. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere: Juvenes Print

Kontio, E. & Johansson, K. 2007. Systemaattinen tarkastelu alkuperäistutkimusten laatuun. Teoksessa Johansson, K., Axelin, A., Stolt, M. & Ääri, R-L. (toim.) *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Turku: Turun yliopiston digipaino

Kouvo, A. & Silvén, M. 2010. ”Pehmeä lämmin syli mihin mennä” - Isän ja äidin tapa mieltää kiintymyssuhteita. Teoksessa Silvén, M. (toim.) *Varhaiset ihmissuhteet Polku lapsen suotuisaan kehitykseen*. Saarijärvi: Saarijärven Offset

Lang, A., Gartstein, M., A, Rodgers, C. & Lebeck, M. The Impact of Maternal Childhood Abuse on Parenting and Infant Temperament. *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*. 23.2:100-10.

Lehtiö, L. & Johansson, E. 2016. Järjestelmällinen tiedonhaku hoitotieteessä. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja sarja A73. 2. korjattu painos. Helsinki: WSOYpro

Metsämuuronen, J. 2009. *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino

Mäntymaa, M. 2006. *Early mother-infant interaction: Determinants and Predictivity*. Tampereen yliopisto. Väitöskirja

Niela-Vilén, H. & Hamari, L. 2016. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. (toim.) *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä*. Turun yliopisto. Hoitotieteen

laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja sarja A73. 2. korjattu painos. Helsinki: WSOYpro

Punamäki, R-L. 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Teoksessa Sinkkonen j. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro

Ritmala, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2010. Lapsen aika. 12.-13 painos. Helsinki: WSOYpro

Hall, R. Hoffenkamp, H. Tooten, A., Braeken, J., Vingerhoets, A. & Van Bakel, H. 2015. Child-Rearing History and Emotional Bonding in Parents of Preterm and Full-Term Infants. *Journal of Child and Family Studies*. 24.6:1715-1726.

Sandberg, J., Feldhousen, E. & Busby, Dean. 2012. The Impact of Childhood Abuse on Women's and Men's Perceived Parenting: Implications for Practitioners. *American Journal of Family Therapy*. 40:74-71

Schulman, M. 2011. Vauvahavainnointi koulutuksen ja kliinisen työn osana. Teoksessa Sinkkonen j. & Kalland, M. (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: WSOYpro

Silvén, M. & Kouvo, A. 2010. Vuorovaikutus, varhainen kiintymyssuhde ja psyykinen hyvinvointi. Teoksessa Silvén, M. (toim.) Varhaiset ihmissuhteet - Polku lapsen suotuisaan kehitykseen. Saarijärvi: Saarijärven Offset

Stolt, M., Axelin, A. & Suhonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja, tutkimuksia ja raportteja sarja A73. 2. korjattu painos. Turku: Juvenes Print

Swartz, N. Mercier, D. & Curran, M. 2012. Influences of Childhood Abuse on Parenting Perspectives of Pregnant Cohabiters. *Journal of Family Violence*. 27:597-606.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 8. uudistettu painos. Vantaa: Hansaprint

Sähköiset lähteet:

Finlex. 2010. Terveystieteiden laki (2010/1326). Viitattu 28.4.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Hermanson, E. 2012. Varhainen vuorovaikutus ja itsetunnon kehitys. Duodecim terveyskirjasto. Viitattu 23.4.2017.
http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=kot00302

Mikkola, E. 2015. "Täydempää elämää" Vanhemmuus vanhempien konstruoimana. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 26.4.2017.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45336/URN:NBN:fi:jyu-201502161328.pdf?sequence=1>

Mäkelä, S., Pajulo, M. & Sourander, A. 2010. Raskausajan psyykinen oireilu ja lapsen kehitys. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim. Viitattu 26.4.2017.
http://www.terveysportti.fi.nelli.laurea.fi/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=duo98656&p_haku=Varhainen%20vuorovaikutus

Pajulo, M., Pyykkönen, N. & Karlsson, L. 2012. Vanhemmuus ja pienten lasten unihäiriöt. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim. Viitattu 26.4.2017.
http://www.terveysportti.fi.nelli.laurea.fi/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=duo98656&p_haku=Varhainen%20vuorovaikutus

Pajulo, M., Salo, S. & Pyykkönen, N. 2015. Mentalisaatio ihmistä suojaavana tekijänä. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim. Viitattu 1.2.2017.
<http://www.duodecimlehti.fi/lehti/2015/11/duo12278>

Palomäki, G. & Piirtola, H. 2012. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus terveydenhuollon hoitoketjuista ja niiden vaikuttavuudesta. Ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö. Tampereen yliopisto. Viitattu 22.4.2017.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/44246/Palomaki_Gitta_Piirtola_Heli.pdf

Pesonen, A-K. 2010. Varhainen vuorovaikutus on suotuisan psyykkisen kehityksen edellytys. Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim. Viitattu 12.12.2016.
http://www.terveysportti.fi.nelli.laurea.fi/dtk/ltk/koti?p_artikkeli=duo98656&p_haku=Varhainen_vuorovaikutus

Sinkkonen, J. 2004. Kiintymyssuhdeteoria - tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. Duodecim 2004;120:1866-73. Viitattu 18.1.2017.
<http://www.terveyskirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>

Kuviot

Kuvio 1: Vanhemman mentalisaatio, herkkyys vuorovaikutuksessa lapsen kanssa ja intervention kohta. (Pajulo, Salo & Pyykkönen 2015).....	9
Kuvio 2: Aineiston haku ja valinta	21
Kuvio 3: Muodostuneet yläluokat	25
Kuvio 4: Vuorovaikutus ja käyttäytyminen	26
Kuvio 5: Psykkinen hyvinvointi	27
Kuvio 6: Lapsen kaltoinkohtelun riski	28
Kuvio 7: Vanhemmuuden malli	28

Taulukot

Taulukko 1: Alkuperäistutkimusten hyväksymis- ja poissulkukriteerit	19
Taulukko 2: Esimerkki aineiston pelkistämisestä.....	23
Taulukko 3: Esimerkki aineiston ryhmittelystä	24
Taulukko 4: Esimerkki aineiston abstrahoinnista.....	24

Liitteet

Liite 1: Yhteenveto tutkimuksista	39
Liite 2: Alkuperäistutkimusten laadun arviointi	45
Liite 3: Analyysitaulukko	46

Liite 1: Yhteenveto tutkimuksista

Tekijä(t), vuosi, tutkimuksen/artikkelin nimi, maa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä	Tutkimusmenetelmä	Keskeiset tutkimustulokset tutkimuskysymyksen kannalta
Grant, K-A., Bautovich, A., McMahon, C., Reilly, N., Leader, L. & Austin, M-P. 2012. Parental Care and control during childhood: associations with maternal perinatal mood disturbance and parenting stress. Yhdysvallat.	Selvittää, missä määrin osallistujien käsitykset lapsuutensa huolenpidosta liittyvät ahdistuneisuuteen ja masentuneisuuteen perinataalivaiheen aikana. Lisäksi tarkoitus selvittää stressinkokemista siirtymävaiheessa vanhemmuuteen.	n= 149 naista	Ahdistus ja masennus arvioitiin raskauden 3. trimesterillä kliinisellä diagnostisella haastattelulla ja kyselylomakkeella. Lisäksi <i>Parental Bonding instrument</i> ” (PBI). Haastattelu ja kyselylomake toistettiin 7 viikkoa synnytyksen jälkeen yhdessä <i>Parenting Stress Index</i> (PSI) kanssa.	Äidin lapsuuden aikainen tunneköyhä kasvatus oli yhteydessä prenataali ja postnataali vaiheen aikaiseen ahdistukseen ja masennukseen. Verrattuna äiteihin, jotka kokivat optimaalista vanhemmuutta lapsuudessaan, tunneköyhän siteen kokeneilla äideillä todettiin kuusi kertaa useammin raskauden aikainen ahdistuneisuus häiriö ja seitsemän kertaa todennäköisem

				min synnytyksen jälkeinen vakava masennus.
Finzi-Dottan, R. & Harel, G. 2014. Parents' Potential for Child Abuse: An Intergenerational Perspective. Yhdysvallat.	Selvittää vanhempien potentiaalista lastensa pahoinpitelyä/kaltoink ohtelua ja sukupolvien yli siirtyvän huonon kohtelun riskiä.	n=213 vanhempaa	Kysely	Lapsuudessa kaltoinkohtelu a ja laiminlyöntiä kokeneilla merkittävästi suurempi riski omien lasten laiminlyöntiin kuin vanhemmilla, joilla ei ollut lapsuudessaan kaltoinkohtelu a.
Swartz, N., Mercier, D. & Curran, M. 2012. Influences of Childhood Abuse on Parenting Perspectives of Pregnant Cohabitors. Yhdysvallat.	Tutkia lapsuuden kaltoinkohtelun vaikutusta vanhemmuuteen.	n=18 (10 women and 8 men)	Laadullinen haastattelu	Puolet osallistujista olivat oppineet lapsuuden kaltoinkohtelu n myötä, mitä ei tulisi tehdä omalle lapselle, mutta eivät tienneet kuinka heidän tulisi toimia toisin kuin omat vanhempansa. 33% vastaajista jatkaisi omien vanhempiansa metodeja

				muokaten niitä vähemmän harmia aiheuttaviksi omille lapsilleen. 17% vastaajista osoitti epävarmuutta siitä, kuinka he tulisivat toimimaan vanhempina ja kuinka koettu kaltoinkohtelu vaikuttaisi heidän vanhemmuuteensa.
Lang, A., Gartstein, M., Rodgers, C. & Lebeck, M. 2010. The Impact of Maternal Childhood Abuse on Parenting and Infant Temperament. Iso-Britannia.	Arvioida lapsuuden kaltoinkohtelun yhteyttä myöhempään vanhemmuuteen ja jälkeläisten temperamenttiin.	n=44 raskaana oleva, yksisikiöinen raskaus, yli 18-vuotias ja englantia puhuva	Kysely	Äidin lapsuuden kaltoinkohtelu on yhteydessä suurempaan maladaptiiviseen äiti-lapsi vuorovaikutukseen, heikentyneeseen tunneälyyn ja vanhemmuuteen liittyvään ahdistukseen.
Hall, R., Hoffenkamp, H., Tooten, A., Braeken, J., Vingerhoets, A.	Tutkia vaikuttaako gestatioikä syntyessä äiti-lapsi ja isä-lapsi kiintymyksen laatuun. Lisäksi tutkittiin	Täysiaikaisen lapsen (37>viikkoa) vanhemmat n=72 äitiä ja	<i>Parental Bonding Instrument</i> arvioitaessa vanhempien	Kiintyminen lapseen oli vahvasti yhteyksissä vanhempien

<p>& Van Bakel, H. 2014. Child-Rearing History and Emotional Bonding in Parents of Preterm and Full-Term Infants. Yhdysvallat.</p>	<p>ennustaako vanhempien oma lapsenkasvatushistoria kiintymistä vastasyntyneeseen lapseen.</p>	<p>n=69 isää sekä ennen aikaisena syntyneen (32-37) lapsen vanhemmat n=69 äitiä ja n=68 isää</p>	<p>omakokemaa lapsenkasvatus historiaa lapsuudessaan Vanhempien kiintymyksen laadun arviointi vastasyntyneeseen lapseensa=<i>Postpartum Bonding Questionnaire</i></p>	<p>omaan lapsuuden aikaiseen kasvatushistoriaan molemmissa ryhmissä.</p>
<p>Sandberg, J., Feldhousen, E. & Busky, D. 2012. The Impact of Childhood Abuse on Women's and Men's Perceived Parenting: Implications for Practitioners.</p>	<p>Selvittää itseilmoitetun lapsuuden fyysinen/seksuaalisen hyväksikäytön yhteys myöhempään käsityksiin omasta vanhemmuudesta. Lisäksi kartoittaa tärkeitä riskejä (päihteiden käyttö ja mielenterveys) sekä suojaavia tekijöitä (sitkeys, parisuhteen laatu).</p>	<p>n= 388 naista ja 296 miestä. Kaikki vanhempia</p>	<p>Kysely</p>	<p>Fyysinen kaltoinkohtelu lapsuudessa vaikutti naisilla merkittävästi käsitykseen omasta ja lapsen välisestä suhteesta. Kaltoinkohtelulla ei sen sijaan ollut merkittävää yhteyttä myöhempään miesten vanhemmuuteen. Naisten lapsuuden fyysinen pahoinpitelyllä ja miesten seksuaalisella</p>

				hyväksikäytöllä oli merkittävä yhteys sitkeyteen liittyen masentuneisuuden ja koettuun vanhemmuuteen. Tutkimuksen mukaan miesten ja naisten välillä oli enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroja liittyen lapsuuden kaltoinkohteluun ja koettuun vanhemmuuteen.
Mäntymaa, M. 2006. Early mother-infant interaction: Determinants and Predictivity. Suomi	Selvittää neljän osatyön kautta varhaisen vuorovaikutuksen yhteyttä äidin mielenterveyteen, läheisiin ihmissuhteisiin ja vauvan temperamenttiin sekä varhaisen vuorovaikutuksen ennustavuutta lapsen käyttäytymisen ja tunne-elämän oireisiin ja hänen yleiseen terveydentilaansa	Suomalaiset vauvaperheet, joilla lähes puolella oli erityisen tuen tarve perustuen neuvolan terveydenhoitajan arvioon.	Kohderyhmä vaihteli eri osatöissä 50-131 äidin ja vauvan välillä.	Äidin lapsuudenaikainen suhde omaan äitiinsä vaikutti hänen käyttäytymisensä ja tunneilmaisunsa kohdistuessa omaan lapseen.

	kahden ensimmäisen vuoden aikana. Tutkimus on osa laajaa eurooppalaista tutkimusta lastenneuvoissa annettavan varhaisen tuen merkityksestä lapsen psyykkiseen kehitykseen.			
--	---	--	--	--

Liite 2: Alkuperäistutkimusten laadun arviointi

ALKUPERÄISTUTKIMUSTEN LAADUN ARVIOINTI			
Tutkimus	Kyllä	Ei	Ei tietoa / Ei sovel- lu
Tutkimuksen tausta ja tarkoitus			
Tutkittava ilmiö on määritelty selkeästi.			
Tutkimuksen aihe on perusteltu kirjallisuuskatsauksen avulla sisällöllisesti, menetelmällisesti ja eettisesti.			
Tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja tutkimustehtävät on määritelty selkeästi.			
Aineisto ja menetelmät			
Aineistonkeruumenetelmät ja – konteksti on perusteltu ja kuvattu riittävän yksityiskohtaisesti.			
Aineiston keruumenetelmä soveltuu tutkittavaan ilmiöön.			
Aineiston keruu on kuvattu.			
Aineiston käsittelyn ja analyysin päävaiheet on kuvattu.			
Analyysimenetelmä soveltuu tutkittavaan ilmiöön.			
Tutkimus on luotettava ja eettisesti toteutettu.			
Tutkimuksen kohderyhmä on relevantti			
Tutkimuksen otos on riittävä ja sitä on arvioitu. (kvantitatiivinen tutkimus)			
Tutkimuksen sisällön riittävyyttä on arvioitu. (kvalitatiivinen tutkimus)			
Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys			
Tutkija on nimennyt kriteerit, ja niiden pohjalta arvioinut tutkimuksen luotettavuutta.			
Tutkija on pohtinut eettisiä kysymyksiä huolellisesti.			
Tulokset ja johtopäätökset			
Tulosten merkittävyyttä on arvioitu.			
Tutkimuksen tulokset ovat merkittäviä ja yhteneväisiä aikaisempiin tutkimuksiin verrattuna.			
Tulokset on esitetty selkeästi ja niitä on verrattu aikaisempiin tutkimuksiin.			
Tutkimusten tulokset perustuvat tutkimuksiin ja ovat hyödynnettävissä.			
Kokonaisarvio			
Tutkimus muodostaa eheän, selkeän ja loogisen kokonaisuuden.			
Tutkimuksesta saadaan vastauksia tutkimuskysymyksiin.			
Tutkimus on sovellettavissa suomalaisen terveydenhuollon kenttään.			

Liite 3: Analyysitaulukko

Alkuperäisilmaus	Alkuperäisilmaus käännettynä	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
"The interactive behaviour of mothers with a negative childhood relationship with their mothers was significantly poorer compared to that of mothers describing the childhood relationship with their mother as positive." (Mäntymaa 2006, 55-56)	Äitien, joilla oli lapsuudessa negatiivinen suhde äitiinsä, vuorovaikutuksellinen käyttäytyminen oli merkittävästi huonompi verrattaessa sitä äiteihin, jotka kuvailivat lapsuuden suhdetta äitiinsä positiiviseksi.	Negatiivinen lapsuuden suhde äitiin on yhteydessä myöhempään heikkoon vuorovaikutukselliseen käyttäytymiseen.	Häiriöt vuorovaikutukses sa	Vuorovaikutus ja käyttäytyminen	Lapsuuden turvattoman kiintymyssuhteen merkitys omaan vanhemmuuteen
"Both, mothers who described their childhood relationship with their mother as neutral and mothers reporting a negative relationship were significantly poorer in their affective behaviour, compared to mothers reporting a positive childhood relationship with their mother." (Mäntymaa 2006, 56)	Sekä äidit, jotka kuvailivat lapsuuden suhdetta äitiinsä neutraaliksi että äidit, jotka ilmoittivat negatiivisesta suhteesta, olivat merkittävästi heikompia affektiiviselta käyttäytymiseltään verrattuna äiteihin, jotka ilmoittivat positiivisesta lapsuuden suhteesta äitiinsä.	Lapsuuden neutraali ja negatiivinen suhde äitiin on yhteydessä heikompaan affektiiviseen käyttäytymiseen.			
"A history of maternal emotional abuse predicted more dysfunctional interactions --" (Lang 2010, 106)	Äidin historia liittyen emotionaaliseen kaltoinkohteluun ennusti enemmän vuorovaikutushäiriöitä	Emotionaalisen kaltoinkohtelun yhteys vuorovaikutushäiriöihin			
"-- the recollection of a negative child-rearing history was associated with maternal bonding problems and eventually led to negative parenting behavior towards the infant." (Hall ym. 2014, 1723)	Muistikuva omasta historiasta liittyen negatiiviseen kasvatukseen oli yhteydessä äidin kiintymisongelmiin ja lopulta johti negatiiviseen vanhemmuuteen	Negatiiviset muistikuvat lapsuuden kokemuksista yhteydessä kiintymysongelmiin ja käyttäytymiseen			
"-- physical abuse was associated with more adaptive parent-child interactions." (Lang ym. 2010, 106)	äidit, jotka ilmoittivat historiasta liittyen fyysiseen kaltoinkohteluun, adaptiivisempi vanhempi-lapsi vuorovaikutus	Fyysisen kaltoinkohtelun yhteys adaptiivisempaan vuorovaikutukseen.			
"-- parents who had experienced childhood abuse and neglect -- scored lower in emotional control --" (Finzi-Dottan Harel 2014, 404)	Vanhemmat, jotka olivat kokeneet lapsuudessaan pahoinpitelyä kaltoinkohtelua saivat alhaiset pisteet emotionaalisisessa kontrollissa.	Heikentynyt emotionaalinen kontrolli suhteessa lapseen.			
"-- contrasts revealed that, compared to women who reported optimal maternal parenting (high care/low control), women	-- kontrastit paljastivat, että verrattuna naisiin, jotka ilmoittivat optimaalisesta äitiinsä vanhemmuudesta (korkea hoito/vähäinen valvonta), naisia, jotka	Lapsuudessaan tunneköyhää kontrollia äitiinsä puolelta kokeneet äidit kärsivät enemmän raskaudenaikaisesta ja synnytyksen jälkeisestä	Masennus ja ahdistus	Psyykinen hyvinvointi	

who experienced overprotection and low care from their mothers (affectionless control) reported significantly higher symptom scores on self-reported measures of prenatal and postnatal anxiety and depression” (Grant ym. 2012, 301)	kokivat ylisuojelua ja vähäistä huolenpitoa äideiltään (tunneköyhä kontrolli), ilmoittivat merkittävästi enemmän raskaudenaikaisia ja synnytyksen jälkeisiä ahdistuksen ja masennuksen oireita	ahdistuksesta ja masennuksesta kuin optimaalisen vanhemmuuden kokoneet naiset.			
”-- contrasts revealed that, compared to women who reported optimal paternal parenting, women in the affectionless control quadrant reported significantly higher scores on self-reported measures of prenatal and postnatal anxiety.” (Grant ym. 2012, 301)	Kontrastit paljastivat, että verrattaessa naisiin, jotka kokivat optimaalista isältään saamaan vanhemmuutta, naiset, jotka kokivat tunneköyhää kontrollia ilmoittivat enemmän raskaudenaikaista ja synnytyksen jälkeistä ahdistusta.	Naiset, jotka kokivat tunneköyhää kontrollia isänsä puolelta, kärsivät enemmän raskaudenaikaisesta ja synnytyksen jälkeisestä ahdistuksesta.			
”-- compared to women who reported optimal maternal parenting (high care, low control), women who experienced affectionless control (high control and low care) reported significantly higher levels of parenting distress.” (Grant ym. 2012, 301)	Verrattuna naisiin, jotka ilmoittivat optimaalisesta kokemastaan vanhemmuudesta (paljon huolenpitoa, vähäinen valvonta), naiset, jotka kokivat tunneköyhää kontrollia (paljon kontrollia, vähäinen huolenpito) ilmoittivat merkittävästi enemmän kokevansa vanhemmuuteen liittyvää ahdistusta	Tunneköyhä vanhemmuus yhteydessä myöhempään vanhemmuuteen liittyvään ahdistukseen			
”-- although these expectant parents do not want to continue the cycle of abuse, they may not be aware of exactly what they should do, or what they should have learned, in terms of parenting.” (Swartz 2012, 603)	Vaikka nämä lasta odottavat vanhemmat eivät halua jatkaa pahoinpitelyn kierrettä, he eivät ole välttämättä täysin varmoja siitä, mitä heidän tulisi tehdä tai mitä heidän tulisi oppia liittyen vanhemmuuteen	Epävarmuus omasta vanhemmuudesta ja tavasta toimia vanhempana	Epävarmuus omasta kyvystä vanhempana		
”-- the expectant mothers are unclear, uncertain, and/or confused as to how they will parent, or how the abuse will affect how they will raise their own child.” (Swartz ym. 2012, 604)	Odottavat äidit eivät ole varmoja ja/tai hämillään millaisia vanhempia heistä tulee tai kuinka pahoinpitely tulee vaikuttamaan siihen, kuinka he kasvattavat oman lapsensa.	Epävarmuus omasta vanhemmuudesta ja koetun pahoinpitelyn vaikutuksista.			
”-- parents who had experienced childhood abuse and neglect -- experienced higher levels of stress and perceived parenthood as a threat --” (Finzi-Dottan & Harel 2014, 404)	Vanhemmat, jotka olivat kokeneet lapsuudessaan pahoinpitelyä ja kaltoinkohtelua kokivat paljon stressiä sekä vanhemmuuden uhkana.	Koetun väkivallan yhteys stressiin ja vanhemmuuden kokemiseen uhkana.			
”-- the greater the amount of physical abuse experienced in childhood the more positive the	Mitä enemmän lapsuudessa koettua fyysistä väkivaltaa, sitä positiivisemmaksi	Lapsuuden fyysinen väkivalta yhteydessä parempaan vanhempi-lapsi suhteeseen.			

participant's rating of the relationship with her/his child." (Sandberg 2012, 83)	osallistuja kuvasi suhdetta lapseensa	[Poikkeus]		
"-- direct contribution to CAP of traumatic experiences of emotional abuse and neglect in childhood." (Finzi-Dottan & Harel 2014, 405)	suora vaikutus potentiaaliseen lapsen kaltoinkohteluun, jos traumaattisia kokemuksia emotionaalaisesta kaltoinkohtelusta ja laiminlyönnistä lapsuudessa	Emotionaalisen pahoinpitelyn ja laiminlyönnin yhteys potentiaaliseen oman lapsen kaltoinkohteluun	Lapsen kaltoinkohtelu	Lapsen kaltoinkohtelun riski
"-- those who reported childhood physical and sexual abuse scored highest on the CAP." (Finzi-Dottan & Harel, 2014, 405)	ne, jotka raportoivat lapsuuden fyysistä ja seksuaalista pahoinpitelyä ovat todennäköisimmin alltiita lapsen pahoinpitelylle.	Fyysisen ja seksuaalisen väkivallan yhteys mahdolliseen oman lapsen kaltoinkohteluun		
"When asked how the abuse they experienced during childhood will influence their approach toward their expectant child, 50 % of the pregnant cohabitators stated that they had learned what not to do as a parent from their own childhood experiences of abuse.) (Swartz ym. 2012, 603)	Kysyttäessä kuinka lapsuudessa koettu pahoinpitely/kaltoinkohtelu tulee vaikuttamaan heidän tulevaan lapseensa, puolet raskaana olevista avoliitossa elävistä totesivat, että he ovat oppineet mitä ei tulisi tehdä vanhempänä pohjautuen heidän omaan lapsuuden pahoinpitelykokemuksiin	Lapsuuden pahoinpitelykokemukset käänteisenä mallina vanhempänä toimimiselle	Mallioppiminen	Vanhemmuuden malli
"-- individuals discussed that they would continue to use the methods of their parents, but modify them and make them more appropriate for their own children. For example, these individuals may continue to spank their own child as a form of discipline, but in a manner that does not leave bruises, or that is harmful for children. In this way, these individuals acknowledge a model for parenting (that of their parents), and yet do not want to abuse their own children in the same ways they felt their parents abused them during their childhood." (Swartz ym. 2012, 604)	-- Yksityishenkilöt keskustelivat siitä, että he voisivat jatkaa omien vanhempiensa metodeja, mutta muokata niitä ja tehdä niistä sopivampia omille lapsilleen. Esimerkkinä nämä henkilöt voisivat jatkaa lapsiensa läimäyttämistä kurinpidollisessa mielessä, mutta tavalla, josta ei jäisi mustelmia tai joka ei olisi haitallista lapselle. Tällä tavalla nämä henkilöt tunnustavat omien vanhempiensa mallin, mutta eivät silti halua pahoinpidellä omia lapsiaan samalla tavalla kuin kokevat omien vanhempiensa kohdelleen heitä lapsuutensa aikana.	Lapsuudessa opittu vanhemmuuden malli ja sen muokkaaminen lapselle vähemmän harmia aiheuttavaksi.		